Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Isabella princesse van Iberië : hof en landspel

https://hdl.handle.net/1874/372255

ISABELLA, PRINCESSE VAN IBERIË.
Hof- en Land-ſpel.

ISABELLA, PRINCESSE VAN INDIEN.

960

ISABELLA

PRINCESSE

VAN

IBERIË,

HOF EN LANDSPEL;

DOOR

W. VANDER HOEVEN.

Te AMSTELDAM,
By de Erfg: van J: LESCAILJE en DIRK RANÉ,
op de Beursſluis, 1720.
Met Privilegie

DOOR

ISABELLA

PRINCESSE

AAN DEN
HEERE
JACOB HOUTMAN,

BEMINNAAR DER NEDERDUIDSCHE DIGTKONST.

HEER HOUTMAN, 'k hoop 't zal U behagen,
Dat ik U met Eerbiedigheid,
Myn HOF en LANDSPEL, op kom dragen,
Waar in de Deugd haar regt bepleit,
Door looze laagen, laag vervallen;
Kom zie haar klimmen op den troon,
Zy zal met schoonder luister brallen,
Zo haar, uw gunst word aangeboon.
Ik kom op geen banket U nooden
Heel dierbaar, 'k loop niet buiten raam;

Philemon, ſchaften voor de gooden
Een ſchotel moes, 't was aangenaam,
En 't wierd in dank van hun genomen.
Verſma myn klyn geregt dan niet,
'k Zal alles wel te booven komen,
Zo my van U die gonſt geſchied.
Ik eys niet, dat gy 't zult beſchermen,
Voor ſcherpe tanden van de nyd,
Dat monſter weet van geen erbermen
Wyl 't altoos ſchuyfelt, ſchend, en byd,
Laat vry de lettervitters knaagen,
Den alderbotſten, wel het meeſt,
Indien ik U maar kan behaagen,
Blyf ik, die 'k ben voorlang geweeſt

MYN HEER,

U E. Dienſtw. Dienaar

W. VANDER HOEVEN.

Korte Inhoud

Verraderlyke min, helpt een Princes aan't zugten.
Die om haar misval 't Hof, en 's Vaders erf verlaat.
Zy vind zig overal in een bedroefde ſtaat,
Om dat zy hem niet kend, die haar dwong weg te vlugten.

Daar zy van Ongrens Vorſt, na twintig jaaren tyd
Werd in het woeſt gebergt, gevonden onder 't jagen
Hy die zelf de oorzaak was, van haar verdriet en plagen!
Werd in 't gemoed geraakt, en voeld een harde ſtryd.

Hy tragt te weeten wie die ſchoone Vrouw mag wezen
't Geen hy ondekt, hy boet haar bittre ſmart, en hoon,
De deugd, ziet hier in eind haar harte leet geneezen,
Want, die haar vallen deed, verheft haar op den troon.

VER-

VERTOONERS.

FERDINAND, *Koning van Ongariën.*

ISABELLA, *Princeſſe van Iberië, onder d'naam van Laura.*

HENRIK, *Zoon van Ferdinand en Iſabella onder d'naam van Liſardus.*

TIRSA, *Vrindin van Iſabella.*

GERASTUS, *Voedſter Heer van Ferdinand.*

RICARDO, ASTOLPHO } *Hartoog en Graaf.*

GILLES, *Dienaar van Henrik.*

ANARDA, *Dogter van den Overleden Veldoverſte van Ongariën.*

CECILIA, *Vertrouwde van Anarda.*

OCTAVIO, *een Oud Edelman.*

RAAD *des Konings.*

PHILEMON, *een Huisman.*

ALARDUS, FLORIAAN } *Herders.*

DOROTHEA, *Herderin.*

JORIS, ROBERT, SILVAAN } *Boeren.*

PAGI *des Konings.*

ISABELLA
PRINSESSE VAN IBERIE.

EERSTE BEDRYF.
EERSTE TOONEEL.

FERDINAND, RICARDO *van binne.*

RICARDO.

Begeef u in 't gebergt, ſtaakt mannen, ſtaakt het jagen,
De laage weg verdrinkt door zware reegenvlagen, (gaan,
't Schynt of het alles in dit onweer wil verZie naar uw koning om.

FERDINAND.

Helaas! wat gaat my aan!
De weg werd my belet, door ſtronken, ſtruyken, telgen,
De gramme hemel, tragt het aardryk in te zwelgen,
Door 't grouwzaam water, dat van boven nederſtort,
'k Hoor hoe de donder, op de kruyn der bergen hort,
En ſlingert door de lugt, de felle blixzem ſtralen.
Myn hert dat beefd van vrees, de heuvelen, en dalen,
Zyn niet te kennen, in dees dikke duyſternis;
Ik mis myn volk, wyl elk, verbaaſt gevloden is,
Om 't lyf te bergen, voor ſlagregen, blixzem, donder,
Dit yſlyk onweer drygd de waereld 't boovenſt onder
Te keeren, hier vertoond zig zelf de naare dood.
Ach Ongaryën help, uw koning is in nood!
Die u zo menigmaal behoede voor 't verderven,
Zal mooglyk, weerreloos, in deeze rottzen ſterven,
Ten zy de heemel hem te hulp komt onverwagt.

TWEDE TOONEEL.

RICARDO, FERDINAND.

RICARDO.

Ik mis den koning in dees meer dan duyſtre nagt,
Door dit verlies ben ik tot in de ziel vol vreezen.

FERDINAND.

Wie daar? ſpreek op.

RICARDO.

Mis ik door duyſternis uw weezen
Ik ken u Vorſt, u volk verlangd om u te zien.

FERDINAND.

Gy komt ter goeder uur om my de hand te biên
Ricardo, in deeze nagt heb ik uw hulp van nooden,
Wyl ik my zelve rees geteld had by de dooden,
Daar ik geen ſchuylplaats om myn lyf te bergen wiſt
Te vinden, deeze dikke en weergalooze miſt,
Belet my om een ſtap van deeze plaas te treeden.

RICARDO.

'k Zal u geleiden Vorſt, ſtel u in als te vreden.

FERDINAND.

Tree dan voor uit ik zal u volgen op het ſpoor.

DERDE TOONEEL.

ISABELLA, TIRSA.

ISABELLA.

Wie riep hier ſtraks om hulp? geeft niemant geen ge-(hoor!
Waar zyt gy, 'k hoor gants niet als 't ruyſchen van de loten,
De donder ſchynt weer in zyn kerker opgeſlooten,
De blaauwe blixzem vliegt geen meer door de openlugt
De duyſternis alleen, houd noch die geen bedugt,
Die onverwagt op 't land zyn van dees ſtorm beloopen,
De nagtgodin, doed hun een wenſlyke uitkomſt hoopen
Als zy haar aangezigt door dikke wolken ſteekt,
En boſch en bergen weer verligt, haar ronde breekt
En heeld by beurten, 't leeft al by veranderingen,

Do

De zoore ſneeuw verbied 't gevogelte hen zingen
Op tak en tellegen, de beek die ruyſt en ſtroomd,
Werd met een eyſſchors digt beſlaagen, het geboomt
Zyn groene loov'ren miſt. Daar 't visje plagt te ſpelen
In 't vloeyend kriſtallyn, daar draafd het paard. Het kwe-
Van Filomeel, werd nu, dan niet gehoord, elk uur (len
Is aan verandering geſchakeld, de natuur
Kend niets beſtendig, dan allenig myne rampen,
Daar 'k twintig jaaren lang elendig mee moeſt kampen
En noch al duuren, ja daar ik geen eind aan zie.
Zo dat ik trooſteloos als voor my zelve vlie.
De gryze winter trapt al 't veldgewas met voeten,
Maar als de lente zon de tweling komt begroeten,
De ſcherp geſchaarde kreeft, rend in zyn loop voorby
Dan ziet Auroor al 't land met heugelyk leev'ry (gen
Beſchilderd, 't geen het hert verheugd, en 's menſchen oo-
Doed ſcheemren in de glans van 's hemels alvermoogen,
't Vervrolyk elks gemoed; maar ach het myne niet!
Ik ben gebooren om te ſmooren in verdriet,
Niets kan my helpen ach!

TIRSA.

Vrindin, hoe kan u 't klaagen
In deeze duyſternis en open lugt behaagen.

ISABELLA.

De muuren zyn te naauw, voor myn verdriet, de lugt
Geeft noch verligting aan myn deerlyke ongenugt.
De duyſternis die zal bedroefde min verveelen,
Dan 't helder zonneligt.

TIRSA.

Ik wenſte graag te deelen,
In uwe droefheid, zo ik daar van de oorzaak wiſt.

VIERDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, TIRZA.

FERDINAND.

Ik heb Ricardo weer door duyſterheid gemiſt,
Die miſzende de weg is van 't gebergt gevallen.

ISABELLA.

Wie daar! zyt gy 't Pirot? Klaus, Jacob.

FERDINAND.

Geen van allen.
Ik ben een man die in dees bergen is verdwaald,
En niet weet in wat lugt hy nu zyn adem haald.
'k Heb op de jagt myn volk door duysternis verlooren.

ISABELLA.

Ik kan wie dat hy is, aan zyne stem niet hooren.
Maar 'k zal het mooglyk zien, ga haal ons fakkelligt.

VYFDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA.

FERDINAND.

Wie zyt gy, 'k zoek naar hulp..

ISABELLA.

Daar ben ik toe verpligt,
Om die verleegen zyn getrouw de hand te bieden.
Wyl in een voorval zulks aan my ook kan geschieden.

FERDINAND.

't Is loflyk dat men tragt zyn even menfch te hoên
Voor ongemak, ik heb geen meer bewys van doen
Wyl ik aan u zo 't schynt een voorbeeld heb gevonden,
Dat zig, ontwyfelbaar, heeft aan de deugd verbonden,
En zo ik voor uw dienst, beloninge mag doen,
Zal ik uw weldaad met een weldaad weer vergoên.
Dat gy...

SESDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, TIRZA, *met een toorts.*

FERDINAND.

„ Maar hoe! wat 's dit? ik voel myn leeden beven,
„ Wyl ik zo schoon een glans zie in dees woestheid zweven,
„ 'k Dagt daatlyk noch te zyn in 't voorburg van de hel,
„ Dit schynt een engel uit den heemel, zie ik wel

„ Of

„Ofkwalyk, dit gezigt betovert breyn en oogen.
Aanbiddelyke Vrouw, die door uw groot vermoogen,
De duyſternis verdryft, de dik beſwalkte nagt
Vlugt op uw komſt, ik zie het ſterligt voortgebragt
Door uw verheeve glans, en ſchitterende ſtralen.
Wie zyt gy?

ISABELLA.

Koningin van deeze groene daalen,
En boſch, en bergen, daar het woeſt en wild gediert,
Dat uit de hoolen, hier langs boom en rotzen ſwierd
Leefd onder myn gezag, de leeuw die komt my groeten,
Hoe wel hy Koning is van 't woud; aan myne voeten
Vlyd zig de tyger, wolf, en beer; in een beſtand
Leef ik met hun altyd, uit deeze teedre hand,
Ontzie ik niet het wild, by wyl zyn aas te geeven
Als 't op het land geen roof kan vinden om te leven
Wanneer de bergen zyn met dikke ſneeuw bedekt.

FERDINAND.

Uw ſchoonheid heeft in my een heevig vuur verwekt
Vergun o pronk juweel! dat ik u mag beminnen.

ISABELLA.

Ik heb die drift voor lang gebannen uit myn zinnen,
Ik min niet, en ik ly niet dat my imant mind.

FERDINAND.

Kend gy de liefde niet?

ISABELLA.

O ja de liefde is blind,
Want blindelings ben ik, helaas, door hem bewogen.

FERDINAND.

Wat zegt gy?

ISABELLA.

't Is hoogtyd myn heer, u wat te droogen,
Eer u de kouw bevangt, begeef u by het vuur
Uw kleedren die zyn nat.

FERDINAND.

Helaas ter kwader uur
Zag ik uw ſchoonheid, zo ik die niet mag genieten.

ISABELLA.

Tragt gy zo haaſtig om uw oogmerk te beſchieten,
Dat zou wat wonders zyn, 't is ruym twe jaar geleên,
Dat Damon, Filida, bemind heeft en gebêen,
Om wederliefde, maar het wil als noch niet lukken.

FERDINAND.

Laat ik maar eene kus op uwe kaakjes drukken.

ISABELLA.

Uw minnery myn heer, die ſlaat geweldig voord,
Ik moet bekennen 'k heb zulk vrijen nooit gehoord;
Men moet hier op het land, de vryſters dienen, eeren,
Eer 't haar behaagen zal, om met haar te verkeren.

FERDINAND.

Laat dit op 't land zo zyn, zo mind men niet aan 't hof.

ISABELLA.

Ga dan ten hoof myn heer, ik geef u myn verlof.

FERDINAND.

Behaag ik dan geenzins aan uw verharde zinnen?

ISABELLA.

Ten uiterſte, indien gy aflaat my te minnen.

FERDINAND.

Ik zie myn dienſten van den koning wel beloond.

ISABELLA.

Ik van dien ouden heer, die dit kaſteel bewoond.

FERDINAND.

Hoe heet die oude Heer, of mag men zulks niet weeten?

ISABELLA.

O ja, die Heer, die werd Octavio geheeten.

FERDINAND.

Ik ken zyn naam, gy zyt dan mooglyk huisvoogdes.

ISABELLA.

'k Agt my zo waardig niet, ik ben zyn dienaares.

FERDINAND.

Zyn dienaares.

ISABELLA.

O ja.

FER-

FERDINAND.

Houw my dees vraag ten goeden,
Wat is u werk hier in 't gebergt?

ISABELLA.

De ſchaapen hoeden.

FERDINAND.

Kom ga met my ten hoof.

ISABELLA.

Voor zeeker neen.

FERDINAND.

Waar om?

ISABELLA.

Ten hoof daar gaat het volk meeſt altemaal voor mom,
Hier leeft men veilig voor bedekte liſt, en laagen.

FERDINAND.

Zo kan u dit geweſt, meer dan het hof behaagen?

ISABELLA.

Voor alles.

FERDINAND.

'k Zal uw ſtaat veranderen door myn magt.

ISABELLA.

Al wat gy geeven moogt werd niets by my geagt.

FERDINAND.

Hoe lange meend gy in deeze eenzaamheid te leeven?

ISABELLA.

Zo lang tot dat de ziel myn lichaam zal begeeven.

FERDINAND.

Gy zyt te waardig om te ſterven in dees ſtaat.

ISABELLA.

Die nedrig zyn bemind, en alle groosheid haat,
By zulke vind men meeſt, wel de alderminſte zonden

FERDINAND.

„ Ik heb verſtand en deugd, in deeze vrouw gevonden,
„ Het kan niet mooglyk zyn dat zy in ſlegten ſtant
„ Gebooren is, o neen, haar ſchoonheid, ſchoon op 't land
„ Beloofd iets grootzer, 'k voel maar weet daar van de reeden

„ In 't minſte niet, waarom myn ziel dus werd beſtreeden
„ Wat of het is.

ISABELLA.

Myn heer, 'k heb lang naar u gewagt,
Maar 't ſchynt dat gy myn dienſt, u aangebôon veragt.

FERDINAND.

Zoud gy niet willen! zo 't geluk u wou vergrooten?

ISABELLA.

Wat in de vierſchaar van den hemel is beſlooten,
Dat moet ik volgen, want ik ben zo ydel niet,
Dat ik niet willen zou, 't geen 't noodlot my gebied.

FERDINAND.

In wat geweſt zyt gy gebooren? mag ik 't weeten?

ISABELLA.

Ja, in Iberië. Dit landſchap is geheeten
Na d'Iberus, die nu den naam van Ebro draagt
In dezen tyd, wiens ſtroom de vrugbaare oevers knaagd
Van 't oud Kaſtilië, en Aragon, Navarre,
En Katalonië, en vorder door veel barre
En ſtyle klippen, in de midelandze zee,
Door 't ryk Tortoſa zig ontlaſt.

FERDINAND.

Ach hoe gedweê
Werd myne ziel, als ik Iberië hoor noemen.

ISABELLA.

Myn Heer, mag ik my niet in als gelukkig roemen,
Daar ik gebooren ben in zulk een koſtlyk land.

FERDINAND.

O ja, maar roem vry meer uw ſchoonheid en verſtand.

ISABELLA.

Met reeden, wyl ik zulks gemeen heb met myn buuren.
Maar u te wagten heer, zal dit noch langer duuren?

FERDINAND.

Mag ik ook weeten hoe uw naam is.

ISABELLA.

Laura, Heer.

FERDINAND.

» Ik zie u, maar myn hart, wenſt u te zien noch meer, (ken
» Ja eeuwig. 'k Volg u na „ Maar 'k zal niet eer vertrek-
» Voor ik, wie dat gy zyt, volkomen zal ondekken.

ISABELLA.

Ik hoor daar volk myn heer, 't is moogelyk uw jagt,
Ik ga.

FERDINAND.

Ik volg u ſtraks.

ZEVENDE TOONEEL.

ASTOLPHO, FERDINAND.

ASTOLPHO, *en gevolg.*

Dees meer dan duyſtre nagt,
Heeft ons belet ô Vorſt, om ſpoedig u te vinden.
De donder, blikzem, ende toomelooze winden,
Zyn de oorzaak dat wy al zyn van u afgedwaald,
Wy moeten 't goed geluk dat gunſtig ons beſtraald
Bedanken, dat de Vorſt door ons weer wierd gevonden.

FERDINAND.

De Hemel, die heeft my een Engel toegezonden,
Die my verligt heeft in dees dikke duyſternis.
Ricardo, weet men niet waar die gebleven is?

ASTOLPHO.

In goê verzekering, zyt om hem niet verleegen,
Hy heeft een ongemak aan 't linkerbeen gekregen
Toen hy ten tweedemaal de Vorſt, verlooren heeft,
Doch weinig van belang; wiens hart heeft niet gebeefd
Door 't ſchriklyk onweer, 't geen 't gebergt heeft omge-
ſmeten.
'k Heb egter het geluk met reeden dank te weeten,
Wyl ik zyn Majeſteit, gevonden heb gezond.

FERDINAND.

Aſtolph, na 't lichaam, maar diep in de ziel gewond.
Maar laat het Volk van ons, doch niet te verre trekken,

Ik heb een zaak, daar veel aan vaſt is, u te ondekken.

ASTOLPHO.

Zy gaan ter zyden heer.

FERDINAND.

Wel aan Aſtolpho, 'k weet,
Dat gy getrouw aan my, uw dienſten hebt beſteed,
Waar door gy zyt tot myn geheime raad verheeven.
'k Heb aan Ricardo, ik beken 't, myn woord gegeeven,
Om met zyn dochter in den egtenſtaat te treên
Doch zo niet, of ik kan noch weer te rugge; geen
Verbintenis dwingt my, zy heeft my nooyt geſproken,
Noch ik met haar, als door haar Vader, afgebroken,
Door zeeker toeval vind ik myn genegenheid.

ASTOLPHO.

Dan heeft den Hartoog zig met ydle hoop gevleid.

FERDINAND.

Dat zy zo, zyn gezag zal daarom niet vermindren.
By my.

ASTOLPHO.

Maar Heer wie is 't? wie kan de Vorſt verhindren
In zyn voorneemen, daar uw wil heerſt onbepaald.

FERDINAND.

Een die de zeegen heeft op myn gemoed behaald,
Een Engelin zo ſchoon als immer wierd gebooren.

ASTOLPHO.

Waar, en wanneer myn Heer, kon zy u doch bekooren.

FERDINAND.

Hier, in dees duyſtre nagt.

ASTOLPHO.

't Zyn droomen.

FERDINAND.

Neen ganſch niet.
Gy zult verwonderd ſtaan als gy haar hoord en ziet,
Wyl myn geneegen hart, haar tragt ten hoof te voeren.

ASTOLPHO.

Gy zult, met zulks te doen, gewis u hof ontroeren,
Een menſch hier uit gebergt, dit ſchynt een vreemd ge-
val, Ja

Ja nimmermeer gehoord.

FERDINAND.

Haar schoonheid gaat voor al
Wat ooit geschapen is, haar deugd heeft my bewoogen,
En wonderbaare leest.

ASTOLPHO.

De min verblind uwe oogen.

FERDINAND.

Ô Neen in 't minste niet, ik voel hoe myn gemoed,
Reets werd gekoesterd, door het in gesworge zoet,
Van haar volmaakt gelaat, en 't zal my nooit berouwen
Om die verheeve ziel, als Koningin te trouwen.

ASTOLPHO.

Hoe trouwen heer, dit maakt my op het hoogst bevreest.

FERDINAND.

Hoe ben ik grooter als Vorst Cirus, is geweest?
De nimph Aspasia, het puyk der Herderinnen,
Bewoog zyn moedig hart, om haar volmaakt te minnen.
Hy voerde haar ten troon door 't wetlyk trouw Verbond,
Op zulk een voet, voel ik, myn kuysche min gegrond.
Verwagt my hier, ik ga om ernstig te onderzoeken
Tot in den grond, wie zy mag weezen.

ACHTSTE TOONEEL.

ASTOLPHO.

Uit wat hoeken
Dreygd ons het onweer niet, de Koning schynt beroofd
Van zinnen, wie bragt hem dees dweepery in 't hooft,
Dat hy hier uit 't gebergt een slegte sloor wil trouwen,
Die mooglyk imant heeft voor zyn boelin gehouwen,
Hier in een arme staat gebooren en gevoed,
Hoe mymerd onze vorst, wat of hem dwaalen doed?
Daar hy myn broeders kind, had tot zyn bruid verkoren.
Ricardo, dit zal u, vreemd klinken in uwe ooren,
Dit treft gewisselyk ons Eelgeslagt met hoon,
Gy krygt verachting voor uw dapperheid ten loon:

Wat

Wat zotterny is dit, wat onbehoorlyk minnen,
Treur vry Hongarie, uw Koning mist zyn zinnen
Wyl hem een dwaze min gestegen is in 't hoofd,
Ziet gy uw Troon, en Kroon, van eer en glans beroofd.
Daar komt hy! hemel geef! dat hy zig mag beraden.

NEEGENDE TOONEEL.

FERDINAND, ASTOLPHO, OCTAVIO.

FERDINAND.

Astolpho.

ASTOLPHO.

Hier myn heer.

FERDINAND.

Op straf van ongenaden,
Beveel ik u wel strikt, dat gy geen enkelt woord,
Zult reppen, van al 't geen gy van my hebt gehoord.

ASTOLPHO.

Myn heer, het zal geschien,

FERDINAND.

Gy zult my ginds verwagten
By 't ander volk, ga heen.

ASTOLPHO.

„ Waar dwalen zyn gedagten.

TIENDE TOONEEL.

FERDINAND, OCTAVIO.

FERDINAND.

Octavio, ik ben verwonderd dat ge uw tyd,
Hier dertig jaaren lang, hebt door gebragt.

OCTAVIO.

Geen nyd,
Of twedragt heer, woond hier op 't land, want myne daagen
Zyn hier als uuren, 'k schiep wel eer, vermaak in 't jaagen
Zo lang myn kragt my daar toe dienden, nu ben ik,
Met zaeijen, pooten, en met planten, in myn schik,

Met

Met wyngaard ſnoeijen, 't ooft voor guure wind te dekken,
'k Bezorg myn vee, om daar myn voordeel van te trekken,
En voetzel voor myn volk, en gansſche huisgezin.

FERDINAND.

Maar zeg my eens, wie is die ſchoone herderrin,
Die by u woond.

OCTAVIO.

Myn heer, zulks mag ik niet ondekken.

FERDINAND.

Waarom?

OCTAVIO.

Dit zou my wis tot groote ſchande ſtrekken.
Wyl ik door eeden ben verbonden nimmermeer
Te melden, wie zy is, laat dit genoeg zyn heer,
't Geen ik u heb gezegt.

FERDINAND.

Maar als ik mê dorſt ſweeren,
Om 't aan geen ander ooit 't ondekken, zou 't u deeren
Dat ik, wie dat zy was, met u alleenig wiſt.

OCTAVIO.

Zulks kan niet weezen heer, vergeefs daar naar geviſt.

FERDINAND.

Wel nu gy myn verzoek zo ſtoutlyk durfd ontzeggen,
Zal ik u 't vuur, met u verlof, wat nader leggen.

OCTAVIO.

Wat zou dat zyn myn heer, ik bid pleeg geen geweld.

FERDINAND.

In 't minſte niet, ô neen, maar 'k ben hier op geſteld, (zen.
Om uit te vorſchen, wie dees ſchoone vrouw mag wee-
Verklaar my dit in 't kort, geen kwaad ſtaat u te vreezen.
'k Ben niet te vreen voor ik haar ſtaat, haar afkomſt ken,
Vertrouw myn woord, en weet dat ik u Koning ben,
Stel u geruſt Octaaf.

OCTAVIO.

Ach wilt my doch vergeeven
ô Groote Vorſt, zo ik...

FER-

FERDINAND.

Gy hebt geen kwaad bedreeven,
Wyl gy u eed, en pligt, getrouw hebt voorgestaan,
Een die zyn pligt voldoed, heeft wyzelyk gedaan.
En of gy twyfelde dat ik u mogt bedriegen
Het teken dat ik draag, als Koning, kan niet liegen.

De Koning trekt zyn kleet los.

En 'k sweer u by myn kroon, al 't geene gy my meld
Van Laura, dat gy niet misdoen zult.

OCTAVIO.

Geen geweld,
Was ooyt bekwaam o Vorst, my zulks te doen verklaren,
Maar 'k zal op u verzoek het alles openbaaren.
Toen Hartog Belfor, dien ontzachelyken held,
Had in Iberië, 't gebied, en 't woest geweld
Van zyne landen dreef, wierd hem een kind gebooren
En Isabel genoemd, dat ider kon bekooren.
In 't rype van haar jeugd, haar aangenaam gelaat,
En nooit volpreeze deugd, had in de daageraad
Van haare lenten, zulk een overgroot vermoogen,
Dat zy een wonder der natuur scheen, in alle oogen
Die haar beschouden: want zy stak door haar verstand
En schoonheid, 't moedig hart van veelen in den brand;
Maar onder alle was een Hartog die haar minden,
Genaamd Roberto, die door liefde wist te vinden
De weg, waar langs men 't hart der maagden vinden kan,
Hy die de naam droeg van een braaf doorlugtig man
Wist door zyne schoone leest, en deugt, zo veel te winnen
Dat zy plaats maakte, voor dees minnaar, in haar zinnen.
Hy kreeg by Isabel, hoe langs, hoe meer gehoor,
Wyl zy haar 's moeders zorg heel onverwagt verloor
Die 't lot van al wat leefd, moest door de dood betalen.
De liefde, die haar magt ongaarne ziet bepaalen,
Kreeg eindlyk de overhand in Isabellaas hart.

FERDINAND.

Ik sterf van agterdogt, ik voel myn ziel benard
Door dit verhaal.

OCTA-

OCTAVIO.

Myn vorst gy schynd onsteld te weezen.

FERDINAND.

Door myn onsteltenis, staat u geen leet te vrezen
Vaar voord met u verhaal.

OCTAVIO.

Na weinig tyds geleen
Beloofden Isabel, om in den echt te treen
Met niemant anders als den Hartog, wyl haar vader
Daar in bewilgde: maar de min die een verrader
Van de eer is, drong met kragt Roberto stadig aan
Om naar 't bezit van zyn verkoorne bruid te staan.
Maar om nu dit verhaal niet al te lang te rekken
(Het eene vuur wil graag het anderen verwekken)
Wiert het zo vergebragt, dat Isabel hem zou
Verwagten in de nagt in haar vertrek, de trouw (den
Van haar beminde, gaf haar gansch geen kwaad vermoe-
Dat zulk een zuivre vlam het minste kwaad zou broeden,
Te meer terwyl de vorst haar vader, zonderling
Robert beminden en veel gunst van hem ontfing.
Wat helsche geest zig nu hier tusschen heeft gesteken
Zulks is aan niemant in de waereld ooit gebleeken,
Dit is 'er af, zy zyn verraden en bespied:
Maar wie 't gedaan heeft, weet zelf Isabella niet.
Toen 't uur genaakte dat den Hartog stond te koomen
By haar, heeft dit een schelm behendig waargenomen
En kwam hem voor; hy door het duyster van de nagt
Geholpen, en zyn spraak vermommende, trad zagt
En stil ter kaamer in; zy die haar lief verwagten,
Had op dees list zo veel, als op haar dood gedagten.
O gruwelyk bedrog! wie hoorden zulks ooit meer,
Want zy verloofde zig, ten kosten van haar eer.
Zo haast had deeze zaak zyn einde niet genomen
Waar op den Hartog, straks is in de zaal gekoomen
Maar vindende zyn plaats bezet, zyn zydtgeweer
Van leertrok, en terstond, de booswigt gink te keer,
Die vindende noch tyd, om mê zyn staal te onblooten

Heeft

Heeft hy den Hartog door de borst in 't hart gestoten
En nam aanstonts de vlugt, den Hartog gaf den geest
Voor haare voeten. Ach! bedenk eens, hoe bedeest
Zy moet geweest zyn, wyl haar niet als droeve klagten
Noch overschooten, 't geen haar leet niet kon verzagten.
Zy vlugten voort uit 't Hof, verzeld met smart en pyn,
Om geen getuygen van haare eyge schand te zyn,
En heeft wat dierbaar was, en kostlyk mê genomen
Om niet door haare vlugt, in arremoe te koomen.
Daar dwaald het jonge schaap, zo meenig droeven dag
Daar zy door 't snood bedrog een zoon in de armen zag.

FERDINAND.

Hoe heeft dit vreemd geval, aan haar een zoon gegeven,
Waar is hy?

OCTAVIO.

'k Weet niet Vorst, of hy noch is in 't leven,
Of hem de hemel van der aarden heeft gerukt,
Dit is wel 't grootste leet, 't geen Isabella drukt

FERDINAND.

Weet zy niet waar hy is, die van haar wierd gebooren?

OCTAVIO.

Zy heeft 't onnozel wigt heel onverwagt verlooren
Toen 't ryk Tortosa, in een swaaren oorlog stak
En door het inlands vuur byna aan enden brak.
Toen heeft zy 't arme kind, met droefheid moeten laaten
Terwyl zy vlugten, in de handen der Zoldaaten,
En zedert heeft zy niet in 't minst van hem gehoord.

FERDINAND.

Wat brengt onguere min! helaas al rampen voord!

OCTAVIO.

Toen heeft zy vlugtende zig herwaars aan begeeven
Om in Ongaryë waar 't mooglyk stil te leeven,
Zo dat zy eindelyk hier dwalende in 't gebergt
My heeft gevonden, en myn hulp voor haar gevergt.
Dit is het alles Heer, 't geen ik u kan verklaren,
Zy heeft by my gewoond, een reeks van agtien jaren.
En 'k weet, van aanbegin tot heeden dezen dag

Dat

Dat ik nooit vroomer menſch, op aarde in 't leeven zag;
De Vorſt, haar Vader is, (wyl zy heeft omgeſworven)
In hoogen ouderdom, om haar verlies geſtorven.

FERDINAND.

Zo is dees Laura dan die Iſabella, ach!
Gevreeſde hemel, ik bedank u, dat dien dag
Haaſt volgen zal, dat ik met vreugd haar ſmart zal boeten,
'k Zal haar vergiffenis af bidden aan haar voeten.
ô Ja! Octavio, uw Koning is die geen
Die Iſabellaas eer dorſt met de voet vertrêen,
Zy zal indienze my, myn miſdaad wil vergeeven,
Zig zien als Rykesvorſtin met my ten Troon verheeven,
Zo waſch ik beſt de vlek uit myn bemorſt gemoed,
Maar hoe voldoe ik doch Robertoos edel bloed,
Wat regt de jeugd niet uit, 't geen 't ryp berade oordeel
Vervloeken moet, ô Min! hoe zelden geeft gy voordeel
Aan hem die reukeloos u ſpoor komt in te ſlaan.
Ik heb de deugd vermoord, en de eerbaarheid verrâan,
Hoe kan de hemel my dees miſdâan, op myn beede
Vergeeven.

OCTAVIO.

Groote Vorſt, zulks was niet buiten rede,
Wyl gy u eigen lyf moeſt hoeden in de nood.
Roberto is door u niet reukeloos gedood,
't Gevaar dwong u daar toe.

FERDINAND.

Octavio, u zeggen (gen
Heeft ſchyn: was ik die niet, die eerſt de grond dorſt leg-
Van deeze rampen? 'k vond dan myn gemoed te vrêen.

OCTAVIO.

't Berouw van uw bedryf, dat is genoeg alleen
Voor u, ô Vorſt! om u van alles vry te ſpreeken:
Te meer, wyl niemand ooit uw miſdaad is gebleken.

FERDINAND.

Gy, oude Wyze, die my trooſt geeft voor 't gemoed,
En Iſabella, door uw voorzorg hebt behoed
Rees twemaal negen jaar, ik zal uw trouw vergelden;

Maar met beding, om niet aan Isabel te melden,
Dat ik die geene ben, die haar bedroogen heeft,
Maar dat zy in de gunst van haaren Koning leefd,
Die haar de aanstaanden dag zal aan het hof ontbieden,
En dat haar in het minst geen leet en zal geschieden.

OCTAVIO.

Ik volg uw last, myn Heer, 'k vertrouw u, op uw woord.

FERDINAND.

Ik ga, waar is myn volk?

OCTAVIO.

Zy hebben u gehoord,
Daar zyn ze, Heer.

FERDINAND.

Terwyl het onweer is verdwenen,
Vervaardig ons vertrek, Octavio, 'k ga heene,
Gy zult my moogelyk in 't kort hier weder zien,
Doe als, ik heb gezegt.

OCTAVIO.

Myn Vorst, het zal geschien.

Einde van 't eerste Bedryf.

TWEEDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

HENRIK, GILLIS.

GILLIS.

Dat onweer heeft gewoed, als wild en uitgelaaten.
Maar wat pord Eölus, de waereld zo te haten,
Dat hy de winden zo afgryslyk raazen doed,
En vechten onder een? zy hebben als verwoed,
De bergen, rotzen, en de boomen, omgesmeeten.
Ei zeg my eens, myn Heer, 'k wou gaarne de oorzaak weeten,
Wat is de kwestie, die hen dus helpt overhoop? (ten,
Zy gaaven altemaal muilpeeren, heel goedkoop,

Auster,

Auſtér, heeft Borias, zo voor zyn bek geſlagen,
Dat hy niet uit zyn kooi, zal komen in agtdaagen,
Daar vatten Cefirus, Orijens, by het haer,
Als razend en verwoed, zy vochten met malkaar
Als jonge duyvels; maar dit heeft my 't meeſt geſpeten,
Dat ik gisteravond naar myn bed moeſt, zonder eeten,
Of drinken, onze kok, die kreeg de koors op 't lyf,
Door hun geweld, 't is ſlegt, nu hoor ik een gekyf,
Van darmen, tegens maag, en maag, weer tegens darmen
Of ik een rommelpot, in 't lyf hat. Help beſchermen,
Zint Jooſt, uw Gillis maat, waaragtig 'k ben in nood:
Of anders ſterf ik vaſt van honger, voor myn dood.

HENRIK.

Gy zyt wel ſchielyk bang, daar door het lyf te derven.

GILLIS.

Dat loof ik wel; wat menſch wil graag van honger ſter-
En ſchoon men vond 'er een, ik wil zo gek niet zyn. (ven,
Een braave verkens bout, en dan een glas met wyn,
Daar kan men lyf, en ziel, mê vaſt te zaamen binden.

HENRIK.

'k Weet die u beſt onthaald, dat zyn uw beſte vrinden.

GILLIS.

Is 't niet naturelyk?

HENRIK.

O ja, 'k geef u gelyk.

GILLIS.

Zo 'k langer wachten moet weet ik geen raad, ey! kyk
Myn wambus eens, myn Heer, 't is wel een ſpanlang wy-
Als giſtre middag. (jer

HENRIK.

Dat geloof ik niet, de ſnyjer,
Die heeft uw wambus, op de groei gemaakt: ga heen
Naar de doktoor, als u belaſt is.

GILLIS.

'k Denk wel neen.
Ik wil geen oorzaak zyn, dat onze kok, het leeven
Zou miſſen. Een doktoor, die zou hem voort vergeeven.

'k Wil die goêman zyn ziel, niet lâan op myn gemoed.

HENRIK.

Weet Gilles, dat men zulks alleen om beſt wil doet.

GILLIS.

Ja, uit onweetenheid.

HENRIK.

Dan hoor ik, zyt gy wyzer,
Als andre menſchen zyn.

GILLIS.

O ja, zo vaſt als yzer,
Dat moeſt ik weeten.

HENRIK.

'k Weet, gy zyt een aardig kwant.

GILLIS.

Ik heb by vlagen, meer dan menſchelyk verſtand.

HENRIK.

Zo taamlyk, waarom dan die heeren, de doktooren
Die brave liên, zo ſtout, gegreepen by hunne ooren.

GILLIS. (peet,

Waarom, om dat myn vaar, myn grootvaar, moêr en
Myn besje, zuſter, kat, en hond, (dit doed my leet)
Zyn al den bruy, door hun vermoord, 'k zou hen betaalen,
Indien ik kon. Maar hoor, ik moet u wat verhaalen,
Schoon 't wat belachlyk is, 't is daarom echter waar.

HENRIK.

Het zal wat weezen, na ik gis.

GILLIS.

Ja, meer als raar,
Een zeeker dokter kwam een kranke boer bezoeken.
(Wie zou de domheid van de dokters niet vervloeken,)
Hy nam het urienaal, of pisglas, daar het nat
In was, dat deeze boer, die nagt geſinzeld had.
De fok ſtraks op de neus, om ſnedig toe te kyken,
Waar na de ziekte van dees man doch mogt gelyken:
En wyl hy zich geſtaag in veel poſtuuren boog,
Kreeg hy door 't urienaal, een wagenwiel in 't oog,
Dat in de glazen was geſchilderd. Straks zyne armen

Ge-

Gekruyſt, en keek zo bang, dat elk zig moeſt erbarmen
Die hem maar aanzag, met zo roept hy ſterk en ſtyf,
Der dybel hool mig, heeft dyn bour kyn rat in 't lyf,
Dem bouk die moes 'er op, om 't wiel daar oet zoe krie-
Is dat niet koſtlyk. (gen.

HENRIK.

Ja, maar ſchoonder noch zulk liegen.

GILLIS.

Dat kan ik reedelyk wel, ſchoon ik niet ſchryven kan,
Of leezen.

HENRIK.

Ik beken, je liegt gelyk een man.

GILLIS.

Genomen 'k deed zulks al, wat lyt daar aan gelegen,
Want om de waarheid, heb ik dikwils klop gekregen.
Die zelfde dokter heer, een kwiebus van eèn vent,
Ten naaſtenby als ik, 'k heb hem heel wel gekend,
Kwam in het hoſpitaal, de zieke viziteeren.
Hy zy op 't eerſt gezigt, das wayf moeſt mier kliſteren,
Ier is verſtopt, daar is kyn ander middel voor,
Schoon 't wyf, wel tienmaal daags moeſt naar de kaka-
door.
Een ander die in 't ſweet, ſcheen van zyn bed te dryven,
Zo, dat men ſchier niet wiſt, waar dat de vent zou blyven,
Wat zy hy, toen hy 't werk zo flegt geſchaapen vond,
Hier moeſt eyn ſweetdrank zyn, in minder dan eyn ſtond.
Toen kwam hy by een man, die 't ligt geen meer kon
baten,
Poſdauzent, zy hy toen, dem karel moſt mier laaten.
Hoe laate zy de knegt, de man die is al dood.
Gaar wol gaar wol, ſprak hy, dan heeft hy ganſch kyn
nood,
Dan moeſt mier hem veur al, doen laaten voort begraben,
Den dooden moeſt mier op der werlt, ganſchs nig lang
haben
Na de ordonnanzie van den wyzen Hipokraat.
Zie, dus verdraayde hy in 't eind zyn malle praat.

Ik ga naar geen doktoor, 'k zou 't zelf daar na bezueren,
Met onze lekkre kok naar Charons boot te ſturen.

HENRIK.

Gy praat van gekken, ſpreek nu eens van wyze luy,
Die dokter was een nar.

GILLIS.

Zo zyn ze ook al den bruy,
Een dokter, en een beul, ſcheelt niet veel van malkander
Van de eene houw ik niet, veel min noch van den ander:
En 't ſcheelt my niet een haeir, hoe dat het gaat met myn
't Zy dat ik leef of ſterf, zo 'k maar gezond mag zyn.
Maar dit beloof ik u, geen dokter zal myn likken,
Al brak ik arm, of been, ja hals en nek aan ſtikken.

HENRIK.

Een dokter zou u welbehaagen in de nood.

GILLIS.

Neen, als ik ſterven moet, ſterf ik myn eige dood.
Maar luiſter, onlangs had een man zyn been gebrooken,
De dokter, en barbier, die bragten door hun ſtooken,
En ſtooven, en geſmeer, de man, wel weer gezond,
Maar hoe doch, dat zyn been verkeerd aan 't lichaam ſtond,
De toonen achterwaars, de hiel heel vlak van vooren,
Zo 't noodlot nu voor my het onluk had beſchooren
Dat ik myn nek brak, en daar kwam dan een doktoor
Met een ſnotſchraper die myn kop het agterſt voor,
Genazen op myn romp, wat zou ik dan gelyken.

HENRIK.

Men zou u voor wat raars, op kermis laate kyken.
Maar al genoeg hier af, Anarda ſchynt geſtoord.

GILLIS.

Geen ſchyn, maar waarheid, en met reeden: want zy hoord
Dat gy u niet ontziet, met Laura te verkeeren.

HENRIK.

De gunſt die 'k Laura draag, kan haar in 't minſt niet deeren,
Zulks weet gy.

GIL-

GILLIS.

't Is wel waar, maar jaloezy, myn heer,
Dat is een potzig ding, de liefde is vry teer,
Die zy u draagt, neem eens, het was van haar behagen,
Dat zy door minnenyd, ons deed ten huis uit jagen,
Wat dan gedaan, myn heer? voor my ik wilt geen raad,
Als naar ooſtinje, voor een povere zoldaat;
Anardaas keuken, zou my waarelyk niet volgen.
Ik waarſchouw u, myn heer. Zy heeft my heel verbolgen
En toornig afgevraagd, of gy geen liefde droeg
Tot Lauwra, ik zy neen, maar dat was niet genoeg,
Zy ſwoer, dat zy my zou, die loogentaal verleeren
En met een bollepees, myn lenden laaten ſmeeren,
En na ik merk, dan was ik aan de flegſte koop.

HENRIK.

'k Weet niet, wat myn verſtand by wyl helpt overhoop,
'k Bemin Anarda, in myn ziel, myn welbehaagen
Strekt maar alleen, om aan haar ſchoonheid op te dragen
Een hart, door zuyvre min geprikkeld, en gewond,
Door kuyſche liefde. Maar 'k voel in die zelve ſtond
Dat ik myn hart, wat dat ik doe, niet af kan trekken,
Van Laura, 'k voel geſtaag in my een drift verwekken,
Daar ik geen reeden van kan geeven myn gemoed
Schynt my te dwingen dat ik Laura, minne moet,
Ja 'k voel een heilig vuur, in deeze borſt ontſteken,
Wanneer ik Laura maar mag hooren, zien, of ſpreeken.
Doch ik werdt in myn hart, geen gyle min gewaar,
De band der vriendſchap, ſchynt, voor altoos my aan haar
Zo vaſt te hegten, dat ik die nooit los kan maken.

GILLIS.

Maar met verlof, myn heer, mag ik nu ook myn kaaken
Eens roeren?

HENRIK.

Ja, maar raas my niet te veel aan 't hoofd.

GILLIS.

Neen, als een Cicero, maar hebt gy niet beloofd

Aan uw Anarda, dat gy Laura zoud verlaaten,
Haar nimmer ſpreken, zien, noch hooren.

HENRIK.

Wat kan 't baaten,
Terwyl ik Laura nooit kan haaten, 't gaat hoe 't gaat,
En zonder dat ik, ooit, de kuyſche min verlaat,
Die ik Anarda draag, wie zou my dit beletten?

GILLIS.

De liefde zal de toorn van uw Anarda wetten,
De jaloezie, zit haar in 't diepts van 't ingewand.

HENRIK.

Je praat, gelyk een gek.

GILLIS.

Dat ſchort aan myn verſtand,
En 't is myn ſchuld niet.

HENRIK.

Zou ik Laura nooit meer ſpreken.

GILLIS.

't Is juiſt zo kwaad niet, want dan hebje 'er een voort bre- (ken.

HENRIK.

't Geen ik by Laura doe, zulks raakt Anarda niet,
Haar minnenyd heeft my, zo menigmaal, verdriet
Veroorzaakt, ik heb nooit met Galathé geſproken,
Met Tirſa, Amaril, of 't heeft my opgebrooken,
Door argwaan, die zy ſteets in haare boezem voed,
't Is waar, haar vader heeft my trouwelyk behoed,
Zy mind my, en ik haar, maar 'k merk, dat myne jaaren,
My noch ontraden met een ſchoone bruid te paaren,
Het oorlog roept my, eerſt een brave proef te doen,
Van myne dapperheid.

GILLIS.

Zint jut, wilt ons behoen.

HENRIK.

Ik meen in dit gebergt, myn leeve niet te ſlyten,
Myn moedig hart, zou 't als een miſdaad my verwyten,
De vatze ledigheid verveeld my hier op 't land,
Ik wil Anarda, in een heerelyker ſtand,

Ont-

Ontmoeten, als ik op myn heldendaan mag roemen,
En met een diep ontzag my ider een zal noemen,
Haar Ridder; 'k ga en bid den Koning, om verlof,
Om in de bende van zyn volk te zyn.

GILLIS.

't Luid grof,
Woud gy uw Gillis, die u lief heeft, zo verlaaten.

HENRIK.

Neen, gy moet met my gaan.

GILLIS.

Te mal, om van te praten,
Zyn zulke dingen, wat zou ik in 't oorlog doen.

HENRIK.

Braaf vechten, als een held.

GILLIS.

Ja, teegen een kapoen,
Die uit de keuken van het spit komt vers gebraden,
En heel bekwaam is om de honger te verzaaden,
Dat was heel goed, 't zy ver, dat ik de Koning dien.
Myn bloote deegen, heeft het dagligt niet gezien,
In zespaar jaaren, toen ik hem eens schoon liet maken
By pircke punt. Met u verlof myn heer, de zaaken
Die gy my voorsteld, die behaagen my ganschs niet,
Ik ben zo zot niet, dat ik willens myn verdriet (schen,
Zal zoeken, want my dunkt 't zyn meer dan dwaze men-
Die 't heel wel hebben, en dan om een erger wenschen.
Maar 'k zal wel wyzer zyn, ik houw my uit het vier,
In 't leeger, schaft de kok geen driemaal daags, als hier,
Het lykt zo wat in 't veld, daar komt men aan marcheren,
Met strik, en sluijer, en met trosze struyze veeren,
Gebonden op den hoed, en ritje ditje dou,
Die raast 'er onder, of men al vermoorden zou,
Daar rommeld de herpook, daar klinken de trompetten,
Daar sleept men het kanon, om hals en kop te pletten;
De Vendels, raken door het swieren uit de plooi;
Maar luister toe myn Heer, dan werd het spel eerst mooi,
Maak u gereed, leg aan, geeft vuur, za schieter onder,

Dan hoord men een geweld, veel erger of de donder,
Van boven neer viel, dat de ganſche aardklood beefd
En zidderd, 'k denk zomtyds, wat kwaijen duyvel heeft
De menſch betooverd om het oorlog aan te vangen.

HENRIK.

Gy moet 'er egter heen.

GILLIS.

Ik zag my liever hangen,
't Is wonder ſchoon, niet waar? die ſtraks zat tros te paerd
Gelyk een Hektor, vroet nu met zyn neus in de aard.
Men zegt gemeenelyk, de menſch moet eenmaal ſterven,
Dees wenteld in zyn bloed, en ſterft wel honderd werven.
Wat hoord men in den kryg, als jamren, en gezugt,
't Vervloekte buskruid ſlaat de menſchen naar de lugt,
Door 't barſten van een Myn, en maak een berg van dooden,
Een ſlecht plyzier myn Heer, daar gy my op komt nooden.
'k Zat liever by de kok, te draaijen aan het ſpit,
En proeven of 't gebraad haaſt gaar is, Heer, ik bid
Laat die gedagten, neem Anarda in uwe armen,
Die ſchanskorf, zal u beſt voor dat gevaar beſcharmen.
't Geeft aan het jeugdig volk, al vry wat beter pret
Als 't oorlog, daar men zyt, kom, liefje, kom naar 't bed,
Dat klinkt veel mooyer, als het dondren der kartouwen;
Waar voor een wys menſch, zo als ik ben, wel mag grouwen.
Ik waarſchuw u, myn Heer, verzint eer gy begint,
Wie in den kryg wil gaan, die toond zig ſteeke blind.
Ook kan men in den kryg een arm, of been verliezen,
Of al den bras, gewis dan zou Anarda kiezen
Een ander in uw plaats, 't ſtond waarlyk haar niet aan,
Als zy u zonder arm, of been, of kop zag gaan,
Daarom zo raad ik u, om uit den kryg te blyven;
Blyf by Anarda, want die Juffer die heeft ſchyven,
Argent, pekuniam en monni,

HENRIK.

Swyg! jou gek,
Gy roert uw tong te veel.

GILLIS.

Ik heb van dat gebrek,
Maar 't is myn ſchult niet, heer.

HENRIK.

Ik zal de tyd niet rekken,
Maar zelf in weerzin van Anarda voort vertrekken.

GILLIS.

Ik volg u: want het ſchynt, dat ik u heb getrout,
En zo ik ſterf, maski, dan is myn poeppert kout.

HENRIK.

Daar komt een heele ſtoet van Herders en Herd'rinnen,
'k Zie Laura treed voor uit.

GILLIS.

Wat zullen zy beginnen?

HENRIK.

Zy zyn ligt vrolyk, in dees blyde morgenſtond,
Die ons de hemel, na het onweer heeft gegond.
Kom treen wy wat ter zyde om hun van ver te hooren,
En 't zoet gezelſchap van het landvolk niet te ſtooren.

GILLIS.

Weet, dat ik by dit volk ſteets myn genoegen vin,
Daarom zo bid ik u, ſtel 't oorlog uit uw zin.

TWEEDE TOONEEL.

LAURA, ALARDUS, DORATHEA, FLORIAAN, *en gevolg.*

LAURA *zingt.*

Laat ons nu met dankbre klanken,
Nu 't onweer is voorby,
Te zaamen ry aan ry,
De goeden hemel danken,

De

De dageraad in 't ooſten blinkt.
Zy zierd de kim, met lelije, en roozen,
Terwyl de ſchaduw van 't gebergte zinkt,
Doet zy de beemde, en akker bloozen.

ALARDUS, *zingt.*

Laat ons nu met dankbre klanken,
In 't vers ontlooke morgen ligt,
De beſtarnden hemel danken,
Die allengs uit ons gezigt
Op Auroraas komſt verdwynen,
Schuyf, o Febus, door uw glans,
Al de ſwarte wolk gordynen,
Van uw hooge hemels trans.

LAURA *en* ALARDUS *zamen.*

Laat ons Pales roem vermeeren
Vieren eeren,
Die ons land en vee behoed.
Vlegt nu vrolyk onder 't danzen
Roozekranzen.
Val met eerbied haar te voet.

Daar word gedanſt.

DERDE TOONEEL.

LAURA, ALARDUS, DORATHEA, FLORIAAN, HENRIK, GILLIS.

HENRIK.

Ik groet u, myn vrindin. Hoe in de morgen ſtond
Dus vrolyk?

LAURA.

't Goed geluk heeft ſtof daar toe gegond
Lizardus, wyl 't gevaar, noch wel is afgeloopen,
Ja meer gelukkiger dan imant dorſt verhoopen.

FLORIAAN.

De ſwaare ſtroom heeft ons geen ſchaden toegebragt,
Of wel veel minder als het landvolk had gedagt.

LAU-

LAURA.

Zulks is my aangenaam; hoe ſtaat het in de dorpen,
Hier in het rond.

DOROTHEA.

Daar zyn veel boomen omgeworpen,
Door 't onweer, doch wel meeſt die op de hoogte ſtaan;
Maar in de laagte heeft het niet veel kwaad gedaan.

LAURA.

Spoey u te velden, ga, ik zal u daatlyk volgen.

VIERDE TOONEEL.

LAURA, GILLIS, HENRIK.

LAURA.

Hoe 's 't met Anarda?

GILLIS.

Ach, hoe langs, hoe meer verbolgen
Vrouw Laura, minnenyd heeft haar zo opgeruid,
Dat zy tot geen gehoor wil komen.

HENRIK.

Zy beſluit,
Voor vaſt in haar geheel, en al verdwaalde zinnen,
Dat ik haar min veragt, en u beſta te minnen.

LAURA.

Wel aan Lizardus; meid myn byzyn, laat u raan,
Uit dwaaze minnenyd, kan ligtlyk kwaad ontſtaan,
De vrindſchap die 'k u draag, blyft altoos ongeſchonden
Bemin Anarda, want gy zyt daar toe verbonden.

HENRIK.

De liefde die 'k u draag, is van een andren aard,
'k Bemin u maar alleen of gy myn moeder waard,
En dees genegenheid kan aan myn lief niet hindren.

GILLIS.

Och! als het vrouw volk mind, zyn zy gelyk de kindren,
Die 't argſte alderliefts geloven.

LAURA.

Maar gy moet,

Haar

Haar zulks afraden, wyl zy 't onregt hinder doet
Aan hem die haar bemind.

GILLIS.

Och! Och! dat kan niet helpen;
Ja zelf, al ſwoer ik, by zint Jakob met zyn ſchelpen,
By zinte Juttemus, hoe ik ook voor hem pleit
Het kan niet helpen, want haar lompe kamermeid,
Cecilia, weet ſtaag, Anarda op te rooijen.
Daar komt zy, Och! zy ziet zo boos of zy wou gooijen
Met ſteenen, 'k wyk of 'k kreeger ſtraks een op de huid.

VYFDE TOONEEL.

ANARDA, CECILIA, LAURA, TIRSA, HENRIK, GILLIS.

ANARDA.

Wel jonker, 't is pas dag, alrê ter deuren uit,
En zonder morgen groet, aan my uw welbemin-
HENRIK. (den.
Mevrouw...

ANARDA.

Maar 't was, zo 't ſchynt, om Laura hier te vinden,
Die lyt u nader als Anarda, aan het hart.

LAURA.

Waarom plaagt gy u doch met innerlyke ſmart,
Mevrouw, hy heeft my nooit om weermin aangeſproken,
Men wiſt u zekerlyk door loogens op te ſtooken,
Dat gy minnydig my onſchuldig dus betigt:
Ik heb Lizardus, ſteets geraden om de pligt
Die hy u ſchuldig is behoorlyk te betragten.

ANARDA.

Een vondeling, durſt myn getrouwe min verachten,
Van myne Vader, uit het oorlog thuis gebragt.
Wiens deugd niet lyden kon dat hy u zag geſlagt
In 't ryk Tortoza door het woeden der zoldaten
Daar uwe moeder door de vlugt uw moeſt verlaten.
Van die tyd af heeft u myn vader opgevoed,

En

En als zyn eigen zoon getrouwelyk behoed,
Ja al gedaan voor u, 't geen was in zyn vermoogen.
En zyne dochter schynt noch haatlyk in uwe oogen,
'k Heb u gehouden voor myn broeder, want ik wist
Niet anders, en ik vond niet eerder my vergist,
Voor dat myn vader, my ondekten, voor zyn sterven,
Wie dat gy waard, terwyl ik al zyn goed moest erven,
Heb ik Lizardus, in het minst daarom gehaat,
O neen, 'k verhief u door myn liefde in een staat
Met my gelyk, ga heen ga vry de schapen hoeden,
Met Laura, maar ik wil, ten zy gy 't houd ten goeden
Of kwaden, dat gy nooit myn huis weer zult betreen.

GILLIS.

Korte exspeditie, och! waar zullen wy nu heen,
't Is wat te schielyk, ons de huur zo op te zeggen.

LAURA, *swymend.*

Ô Hemel!

GILLIS.

Wel wat huis of hier in 't eind zal leggen,
Die valt in katswym, en de andren is zo kwaad,
Gelyk een spinnekop, ik ben ten einden raad.

TIRSA.

Ach isser niemant niet om ons de hand te bieden,
Ô Hemel sta ons by, wat zal hier noch geschieden.

ZESDE TOONEEL.

OCTAVIO, LAURA, TIRSA, ANARDA, CECILIA, HENRIK, GILLIS.

OCTAVIO.

Myn waarde Laura, ach! wat deerd u.

GILLIS.

Ze is zo styf
Gelyk een deur, ik kryg de koors schier op myn lyf
Van schrik.

HENRIK.

Ach! myn Vrindin zal ik u moeten derven!

GIL-

GILLIS.

Ik hoor haar pols noch heer, zy heeft geen nood van ſter-
(ven.

OCTAVIO.

Daar opent zy haar mond en oogen.

GILLIS.

Laat eens zien,

Wat of ze zeggen zal.

TIRZA.

Zy geeft de geeſt.

GILLIS.

Miſſchien,

Het is daar ver van daan.

LAURA.

Ach laat ik u omhelzen!

Myn Henrik.

GILLIS.

Dat waar beſt daar ginder onder de elzen,

Daar is 't moey donker.

ANARDA.

Schelm is dit geen liefde.

GILLIS.

Neen,

Ik ſweer u by myn trip, hy mind u, anders geen
Ter wereld, ja Mevrouw, dat meen ik wel te weten,
Zy noemd hem Henrik, want zyn naam is haar vergeeten.

ANARDA.

Houd die verraader haar niet in zyn arm gevat.

GILLIS.

Hoor wat ik proponeer, dat zy nu als een kat,
Verliefd was, is dat dan Lizardus ſchuld.

ANARDA.

Voorheenen,

Zag ik myn min gevlyd met loogens, maar myn meenen,
En 't geen ik zie, getuygd nu anders, laat ons gaan,
Cecilia, ik zie my in myn min verraan.

GILLIS.

Myn heer Anarda gaat.

HEN-

HENRIK.

Wat heeft u doch bewogen
Myn Engel, dat gy....

ANARDA.

Ga voor eeuwig uit myne oogen,
'k Vervloek u, schoon gy lang myn hart en ziel bezat.

GILLIS.

Wat heeft de minnemoer, al knepen in haar gat,

ZEVENDE TOONEEL.

OCTAVIO, LAURA, TIRSA.

TIRSA.

Uw slaaute doed my noch voor meerder onheil schromen.

LAURA.

Gá binne Tirsa.

TIRSA.

'k Ga.

LAURA.

'k Zal daatelyk by u koomen.

ACHTSTE TOONEEL.

LAURA, OCTAVIO.

LAURA.

Wat zyn der wondren in uw werken, groote Goon.

OCTAVIO.

Wat gaat u over?

LAURA.

Ach! Lizardus is myn zoon,
Help hemel!

OCTAVIO.

Zagt Mevrouw niet al te luid gekreten,
Hoe weet gy dit?

LAURA.

't Is van Anarda hem verweeten,
Hoe dat haar Vader, hem gevonden heeft, de tyd
En plaas stemd overeen, dat ik myn Henrik, kwyt

Geraakt ben. Ja Octaaf, dus is myn zoon geheeten.

OCTAVIO.

De Heemel, is zo 't schynd, niet meer op uw gebeeten;
Maar is uw meening wel gegrond, of is ze ook vals?

LAURA.

Hy draagd het teeken van een moerby aan zyn hals,
't Geen hy ter waereld bragt, dit kan my niet misleijen.

OCTAVIO.

Hebt gy u rees aan hem ontdekt?

LAURA.

Zulks moest ik meijen.
Wat zou hy denken, als hy hier zyn moeder vond,
En zonder Vader? ach! hoewel ik op die stond
Toen ik hem kende, schier my zelve had vergeeten
Met my t' ondekken, heb myn lippen toegebeeten,
Toen 't woord van Henrik my ontglipten, 't is geen tyd
Om my te kennen in dees toestand, bittre strŷd
Van eer en liefde, 't zou zyn moedig hart doen breeken
Van spyt, wanneer hy zag het alderminste teeken
Van zyn geboorten, en hoe hy zyn oorspronk nam;
Want zeg ik hem dat hy uit vorstelyke stam
Geteeld is, zekerlyk zal hy voor alles vraagen,
Wie dat zyn Vader is, of was; zou 't hem behaagen,
Wanneer ik zy dat ik hem nimmer had gekend,
En niet wist naar wat oord hy zig had heen gewend?
En 't my niet mooglyk was om elders hem te zoeken.
Had hy geen reeden my, zyn moeder, te vervloeken?
Den ouden Veldheer heeft hem loflyk opgevoed,
Anarda mind hem; ja zy is op my verwoed
Van minnenyd, wyl hy my liefde heeft gedraagen (gen
Door 't bloed veroorzaakt, schoon ik hem meest alle daa-
Verzogt, dat hy zyn drift zou matigen, en 't hart
Van zyn Anarda, vol van minnenyd, van smart
t' Ontlasten; onbekend heb ik hem dit gebooden;
Nu ken ik hem, maar wat kan 't helpen groote Gooden?
Wyl ik niet zeggen durf dat ik zyn moeder ben, (ken,
't Geeft u geen voordeel: Ach! myn zoon, schoon ik u

Gy-

Gy zoud my moogelyk als moeder niet gedoogen,
Uw moedig hart, 't geen u uitschittert door uwe oogen
Beſweek licht, zo gy wiſt, dat ik uw moeder was.
Myn vrind Octavio, liep eens myn leevensglas
Ten einden, dan zou ik....

OCTAVIO.

De Heemel wil u ſpaaren,
De Zon van uw geluk, begind reeds op te klaaren.

LAURA.

Zulks zie ik niet.

OCTAVIO.

Ik weet dat dit geſchieden zal,
't Zie haaſt een einde van u droevig ongeval,
De Heemel heeft u niet vergeefs, uw zoon doen kennen,
Die niet dan zuivre deugd getragt heeft aan te wennen.
Dit geeft u waarlyk trooſt, in uw geleede druk,
't Geluk komt zelde alleen, zo wel als ongeluk;
Gy zyt te wys, om niet te weeten, dat de zaaken
Der waereld, ligtelyk veranderingen maaken,
Gy kend u zoon alrê, zo teer van u bemind,
Wie weet, of gy in kort, zyn Vader mê niet vind.

LAURA.

ô Ydele hoop!

OCTAVIO.

Mevrouw, zo ydel was voor deezen
De hoop van uwe zoon ooit weer te zien, 't kon weezen
Dat gy van al uw leed, haaſt zult een einde zien,
Het goed geluk ſchynd u alrê de hand te bien,
En 't zal u mogelyk in weinig tyds omarmen.

LAURA.

Wie zou het weezen die zig myner zou erbarmen?

OCTAVIO.

Een die 't vermoogen heeft en onbepaalde magt.

LAURA.

't Geluk heeft my al lang verlaten en veragt.

OCTAVIO.

Indien u Ongrens Vorſt, de Kroon kwam op te dragen,

Als Koningin van 't Ryk, Princes zou 't u behaagen?

LAURA.

Hoe spot Octavio, met Laura, zyn vrindin?

OCTAVIO.

ô Neen! de Koning blaakt op 't hevigst in uw min.

LAURA.

Licht voor een korte poos.

OCTAVIO.

Laat die gedachten vaaren,
Neen, met een kuische vlam.

LAURA.

Wie kwam u dit verklaaren?

OCTAVIO.

Hy zelf.

LAURA.

Wel droomd Octaaf, hoe kan zulks doch geschien
Daar hy, my nimmer van zyn leeven heeft gezien?

OCTAVIO.

Hy heeft u wel gezien, en ook met u gesproken, (ken.
Toen gy dees nacht de toors hebt tot zyn hulp ontstoo-

LAURA.

Was dat de Koning, die hier by ons is geweest?

OCTAVIO.

ô Ja.

LAURA.

'k Ben dan met regt tot in myn hart bevreest.

OCTAVIO.

Waarom?

LAURA.

Om dat ik hem geen eerbied heb gedraagen
Als 't hoord.

OCTAVIO.

Daar 's niet gedaan of 't kon aan hem behaagen.
Hy zal u dezen dag verzoeken aan zyn hof.

LAURA.

Hoe! zou ik van u gaan?

OCTAVIO.

'k Geef u daar toe verlof,
Wyl deeze aanbieding u verſtrekken zal tot voordeel.

LAURA.

Octavio, ik ken u voor een man van oordeel;
Zeg, door wat middel zou ik raaken tot de kroon?
Werd my door billikheid, niet regelregt verboon,
Dat ik geen koning, of wie 't zy, ooit mag bedriegen,
Met hem door logens, en bedrog, in ſlaap te wiegen;
Als ik voor hem ontveins myn droevig ongeval,
Want zo 't hem werd bekend, 't is zeeker dat hy zal
Zyn min vervloeken, en op 't alderhoogſte wraken.
Ook wil ik, om geen Kroon myn lieve zoon verzaaken,
Die ik veel waarder, dan al 's waerelds ſchatten acht.
'k Heb achtien jaar by u, myn halsvrind doorgebracht
In ſtilte, zou ik my weer in een zee begeven
Vol woeſte golven, met gevaar van lyf en leeven?
Zou ik ten doel ſtaan, van een Vorſt in wien het vuur
Der liefde, in een tyd, veel minder als een uur
Zo fel ontſtoken is? zulks zou my wis berouwen.

OCTAVIO.

Hy heeft my, heiliglyk, geſwooren u te trouwen.

LAURA.

Het zy zo; neem nu eens ik was met hem getrouwd,
En dat hy niet en wiſt, 't geen myne ziel beroud,
Dat ik bedrogen was, en 't kwam eens uit te breken,
Had hy geen redenen, zig over my te wreken?
Wat voor verdediging, nam ik dan by der hand,
Wanneer de wraakzugt ſtak zyn boezem in den brand?
Zag ik my door zyn toorn, op 't veelſte ingeſpannen,
De haeiren afgeſneen, en als een hoer verbannen;
Ja, 't zou genade zyn, zo hy me in 't leven liet.

OCTAVIO.

Princes, 'k verzeker u een einden van verdriet,
Stap doch van u geluk, niet averregs als een blinden;
Tre vrolyk, op 't verzoek myn 's Konings, u beminden
Ten Hoof, ik weet gy zult my danken voor myn raad.

Ik zie u in het kort verheeven in een ſtaat,
Door's Vorſten gonſt, daar u geen ſterveling kan deeren,
Geloof myn woorden, of ik ben bereid te ſweeren,
Voor de getrouwigheid myns Konings.

LAURA.

Neen, laat af,
'k Zal u gehoorzaam zyn, al waar't ook tot myn ſtraf.

OCTAVIO.

O Neen, de Hemel zal u bittre ſmart verzoeten,
Wyl ik u morgen meen, als Koningin te groeten.

LAURA.

Ik ſta door u verhaal, bedwelmd in myn verſtand,
Ik voel myn ziel geraakt.

OCTAVIO.

Princes ryk my uw hand.

Daar komt Lizardus, met zyn Dienaar.

NEGENDE TOONEEL.

HENRIK, GILLIS.

GILLIS.

't Zal wel lukken,
Hy vreeſt geen dorenen, die 't roosje denkt te plukken.

HENRIK.

Neen, die bejegening leid nooit een man van eer;
Ik draag het hart te hoog, 'k bemin haar al te teer,
Dat ik die ſchosze taal zou buiten reen verdragen.

GILLIS.

En ik ben bly myn Heer, dat ik daar zonder ſlaagen
Ben af gekomen; maar ik weet dat zy berouw
Zal krygen van al 't geen zy heeft gezegt.

HENRIK.

Getrouw
Vind ik u, Gillis, en een man vol goe koerazie.

GILLIS.

Je meent een herlekien, of wel een janpotazie,

Of

Of ſcharamoezie; maar ik volg u, waar gy gaat,
En 'k ben een ſchelm zo ik u in de nood verlaat.

Einde van het tweede Bedryf.

DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

FERDINAND.

Een al te onrype min, myn oogen kwam verblinden.
Waar dat ik ga, of ſta, ik weet geen ruſt te vinden.
Myn ziel werd overal gepynd met naberouw.
't Geweete pord my, om dees Hooggeboorne Vrouw,
Die ik dus heb verlaagd, weer in den top te heffen;
Maar hoe zal myn Gemeent de redenen bezeffen,
Daar ik voor Gemaalin, een herderin van 't land
Verkooren heb. Ik ſta bedwelmd in myn verſtand:
Myn grootheid tragt met ernſt, dit huuwlyk my te ontraaden;
Aan de andre kant ſmeekt my eerbiedig, om genaden
Miſleide onnozelheid; ik vind my in een zee
Vol onruſt, daar myn kiel, geen haaven kend noch ree.
Maar hoe kom ik dus laf myn zinnen te verdeelen,
Daar 't magtig Ongeren, gehoorzaam, myn beveelen
Moet volgen, en als Vorſt, my ſtip naar de oogen zien:
Wie zal my 't huuwelyk met Iſabel verbien?
Die ik bedrogen heb, misleid, en ſchelms verraaden,
Ja, die ik ben verpligt eerbiedig om genaaden
Te ſmeeken; maar wel ligt ſluit zy haare ooren toe,
Uit Eed'le ſpyt, door 't leed haar aangedaan. Ach! hoe
Bekommert zich myn ziel, zy heeft haar zoon verlooren,
Die door myn geile min, wierd buiten echt gebooren.
Wie weet of moogelyk, een ingezwolgen haat
Haar doet beſluiten, om in haar geringe ſtaat
Te blyven, om myn min onwaardig te verachten;
Maar neen, dit kan niet zyn, ik dwaal in myn gedachten,

Zy zal niet weig'ren in den echtenſtaat te treen,
Met my; maar vrouwen haat ſtryd dikwils met de reen,
Zy zal my moogelyk van al myn hoop verſteeken,
Om haar verloren eer, en zoon, op my te wreeken,
Het Vorſtelyk gemoed, ſchynd haar noch niet ontgaan.
Zo zy myn liefde wraakt, wat raad? wat dan gedaan?
'k Zal by myn onderdaan, veel van myn achting derven,
Om dat ik reukeloos een Ryks Princes deed zwerven.
Iberie zal my vervloeken, als het hoord,
Dat ik die geen ben die den Hertoog heb vermoord,
En de eer van hun Princes verraderlyk geſtoolen,
Gelyk een nagtwolf, die zig ſtil in duyſtre hoolen
Verbergt; terwyl hy loerd, op een onnozel lam,
'k Vervloek het uur, toen my dit in gedagten kwam.
Wat ſpook heeft my zo ver gebragt, en myne zinnen
Verbyſterd, om zo wreed, als eereloos te minnen?
Wat helſche furi, dreef my tot dees gruw'len aan?
'k Zie in een ogenblik meer kwaad van my gedaan,
Dat veele jaaren tyds, het moog'lyk niet gehengen,
Ja, zelf geen eeuwen, om zulks weer te regt te brengen:
Als reukeloos beſtaan, aan onze driften kleeft,
't Baard wee, en ach! wanneer de tyd 't herdenken geeft.
Daar komt myn kamerling, wat of hem mag ontbreken.

TWEDE TOONEEL.

PAGI, FERDINAND.

PAGI.

Myn heer Geraſtus, wenſt zyn Mazieſteit te ſpreken.

FERDINAND.

Men laat hem komen. Want dit is de regte man,
Aan wien ik myn geheim, in als vertrouwen kan.

DERDE TOONEEL.

GERASTUS, FERDINAND.

GERASTUS.

'k Wenſch aan zyn Mazieſteit, een aangename mor-(gen.

FER-

FERDINAND.

Zulks wenſch ik meede aan heer Geraſtus.

GERASTUS.

'k Ben vol zorgen
Geweeſt, ô grote Vorſt! wyl 't onweer op de jagt
U heeft beloopen, 't welk veel kwaad heeft voort gebragt.
De zorg voor u myn Heer, bragt ons in duizend vreezen;
Maar 'k vind nu reeden, om van harten bly te weezen,
Wyl ik u zie gezond.

FERDINAND.

Na uiterlyke ſchyn.

GERASTUS.

Wat deerd de Vorſt? ik ſchrik.

FERDINAND.

Een doodelyke pyn,
Die my ſteld in een ſtaat, niet weete wat te willen.

GERASTUS.

Men moet zo zwaar niet aan 't geval des waerelds tillen.
Wat is het, dat een Vorſt, niet ligt vergetten zou?

FERDINAND.

Een innerlyke ſmart, een doodelyk berouw.

GERASTUS.

Waar dat berouw verſchynt, daar is genâ te hopen,
Indien de Vorſt, 't geheim zyn 's hart my wil ontknopen.
'k Zoek raad myn Heer, waar door gy werd te vrêen geſteld,
Gy hebt voor deeze my al uw geheim gemeld;
Ik wil niet hoopen, dat de Vorſt oit in gedachten
Gekreegen heeft, myn raad, en meening te verachten.
Ondek my de oorzaak van uw bittre ſmart en druk,
Uw Voeſterheer, neemt deel in al uw ongeluk.

FERDINAND.

't Is waar Geraſtus, 'k heb aan u, een man gevonden,
Die zyne pligt, en trouw, bewaard heeft ongeſchonden;
Gy hebt my opgevoed, en met uw wyze raad,
Altyd gediend, daar 'k my noch heeden op verlaat.
Schoon ik in myne jeugd, niet wel heb waar genomen

Uwe onderrigting, om als Vorst het spoor der vroomen,
Te volgen: 'k ben daar slings, moetwillig afgedwaald,
En noch blyfd deeze schuld, (tot noch toe) onbetaald.
'k Heb op myn hals gehaald, een berg van zwaare zonden.
Ik heb het Heilig en het Waerels regt geschonden.
Ik ken my schuldig aan gekwelte Mazieteidt.

GERASTUS.

Door u berouw hebt gy die misdaad vry gepleit.
Gy hebt uw Isabel, op alle vier de winden,
Doen zoeken, om Haar, als uw waarde ziels beminden,
Te kroone; daar door is uw misdaad uitgebluft.
Stel dan, zo 't mooglyk is, myn Heer uw hart gerust.

FERDINAND.

Gerastus, 't is tot noch u onbekend gebleeven,
Dat zy, door myn bedrog, een zoon bragt in het leeven.

GERASTUS.

Een zoon myn Heer?

FERDINAND.

ô Ja.

GERASTUS.

Waar is die?

FERDINAND.

Niemant weet
Waar hy gebleven is. De Heemel wil het leet
Aan Isabel gedaan, door 't al te deerlyk miszen
Van myne zoon, ook op my wreeken.

GERASTUS.

Is dit giszen,
Of waarheid? 'k sta verbaast, door 't geen ik van u hoor.
Weet niemant niet, myn Heer, waar zy haar zoon verloor?

FERDINAND.

ô Neen!

GERASTUS.

Dan steund de zaak, dunkt my op losze gronden.

FERDINAND.

Gerastus, ach! ik heb myn Isabel gevonden.

GE-

GERASTUS.

Ik ſchrik! waar, en wanneer?

FERDINAND.

In deeze naare nacht,
In 't woeſt gebergt.

GERASTUS.

Een droom heeft u dit aangebragt,
Gedagten ſpooreloos, gy moet die nacht tirannen,
Die 't bryn ontſtellen, heel uit uw gemoed verbannen.
Vergeet doch Iſabel, 'k weet anderzins geen raad,
Om u te ſtellen, Heer, in een geruſte ſtaat.

FERDINAND.

Hoe! haar vergeten, nu ik haar door 's Heemels zeegen,
En grondeloos beſluit, heb in myn arm gekregen;
Ik heb haar zelf gezien, geſproken, aangebeen,
Doch, onbekend.

GERASTUS.

Ik ſta verbyſtert door dees reen.
By wat geval heb gy de waarheid eerſt vernomen?
Heeft zy 't u zelf gezegt?

FERDINAND.

ô Neen! 't is by gekomen
Dat... Maar 'k zal u de zaak verhaalen van 't begin.

GERASTUS.

Hoe! kan het mooglyk zyn, ſteekt hier de waarheid in?

FERDINAND.

Toen giſtren avond, ons het onweer kwam verraszen,
Met blikzem, donder, wind, en zwaare regenplaszen,
Met dikke duiſternis; terwyl wy op de jagt
Een hind naarſpoorden, vond ik ſchielyk onverwagt,
My, van myn volk beroofd, die hier, en daar gevlooden,
Een ſchuilplaas zogten, om niet in 't getal der dooden
Geteld te werden, door het ſchriklyk blikzem vuur,
Dat uit den Heemel vloog, en dreigden hof en ſchuur,
Geſlingerd langs den grond, in lichte vlam te zetten,
En berg, en rotszen, tot den afgrond toe te pletten;
Dacht ik niet anders of de naare dood verſcheen.

De

De takken van 't geboomt, die vloogen om my heen,
In groote meenigte, ik ſtapten in het waater,
By wyl tot aan myn knien; het eiszelyk geklater
Der ſchorre donder, in 't gebergten, deed my 't hart
Van vreeze krimpen, 'k vond my overal benard,
Terwyl ik hoopeloos geen uitgang wiſt te vinden;
Ik taſten in het rond alleens gelyk de blinden,
Doch kort daar na zag ik de lugt een weinig klaar.
Toen wierd ik, onverwagt, een Vrouw haar ſtem gewaar,
Die op myn roepen ſcheen te naadren, en my vraagden
Wie dat ik was, terwyl het haar op 't hoogſt behaagden,
Om aan verlegene getrouw de hand te bien;
Ik hoorde deeze Vrouw, maar 'k kon haar nauwlyks zien,
Tot dat zy onverwagt een toorſligt liet onſteeken,
Ik zag haar, 'k ſtond verzet, en kon by na niet ſpreken,
Ik moeſt myn aangezigt verbergen, op 't gezigt
Van 't glansryk weezen, daar door 't helder fakkelligt
Een ſtraal of ſchitterde, uit haar bekoorlyk oogen, (gen
Tot in myn boezem; Goon! hoe wierd myn ziel bewoo-
Toen zy haar lieve mond ontſloot, een Engel ſprak
Door haare lippen, die van booven 't ſterren dak
Geſchikt was, om aan my getrouw de hand te bieden.

GERASTUS.

Wat laat de Hemel, op der aarden niet geſchieden.

FERDINAND.

Ik vroeg haar wie zy was, haar antwoord was, myn Heer
Een Herderin, terwyl ik my op 't land erneer
Met Vee te hoeden, 't geen ik hier ruim achtien jaaren
Gedaan heb, in de dienſt van Heer Octaaf; de haaren
Die reezen my te berg, toen ik van haar vernam,
Dat ze in Iberie gebooren was, een vlam
Van kuyſche liefden kwam myn hart en ziel beſtryden
En zonder dat ik wiſt wie dat zy was, 't geleiden
't Welk ik haar aanbood naar myn Hof, ſtond haar niet aan
Wyl zy 't ſtil leeven op het land niet wilde ontgaan
Voor al de ſchatten, die een Koning haar kon geeven,
'k Wierd door nieuwſchierigheid, en liefde zo gedreven,

Dat

Dat ik niet ruſten kon, 'k ſprak met Octavio
En vroeg hem wie zy was, die in 't begin 't heel nô
Ondekken wilden wyl hy dierbaar had geſwooren,
Om nooit te zeggen wie zy was, 't geen myne tooren
Ontſtak, maar wyl ik zag dat hy me als onbekend
Antwoorden, dat al 't geen, van my wierd aangewend,
Zou vrugtloos weezen, ja veel liefver wilde ſterven,
Als zyn geſwooren eed te breken duizend werven.
Ik vond geraden, om aan den ſtokouden man,
My te doen kennen, 't geen ik deed, ik toonden dan
Myn Vorſtlyk teken, daar hy ſtraks door wierd bewogen,
De tranen drongen hem van blyſchap uit zyne oogen,
Hy bad my om genâ, maar 'k zy, daar 's niet misdaan,
Gy hebt uw eer, en pligt, getrouwlyk voorgeſtaan,
Verhaal my in het kort wie Laura, doch maeh weezen,
Dat hem door dit verhaal in 't minſt niet ſtond te vreezen,
Hier op antwoorden hy, dat deeze Laura was
Die Iſabella, die een helder ſpiegel glas
Verſtrekte voor de deugd, en een Princes, gebooren
In 't Ryk Iberie, en 't geen haar wierd beſchooren
Door een verrader, en al 't geen zy had geleen;
Maar datze in ſpyt van al haar weder waardigheen,
Een loflyk voorbeeld bleef, van hooggebooren zielen.
Toen beet my het berouw afgryſlyk in myn hielen,
Waar van myn moedig hart de pyn gevoelden, ach!
De naam van Iſabel, ſcheen my een donderſlag
In de ooren, 't geen myn bryn ontroerden, opgetoogen
Stond ik in myn gemoed, ik miſte het vermogen,
Van myne zinnen, en in die verleegenheid
Ondekten ik Octaaf, dat ik haar had misleid,
En oorzaak was van al haar rampen.

GERASTUS.

Hoe kan 't weezen,
Ik heb van myne jeugd, tot heeden, veel geleezen
In wonderheeden, maar nooit zulk een vreemd geval,
Het geen de nazaat, als verdigt gelooven zal;
Heeft zy wie dat gy waard, toen mê bericht gekregen.

FER-

FERDINAND.

ô Neen! Geraſtus, ik heb dit voor haar verſwegen,
En aan Octavio, wel ernſtig mê belaſt
Om dit te ſwygen, want hier hangt myn eer aan vaſt;
Ik moet my op dit ſtuk, eerſt wyszelyk beraden,
Met u.

GERASTUS.

Een goed beſluit in nood kan nimmer ſchaden.
Wat oogmerk heeft de Vorſt, in zulk een vreemde zaak.

FERDINAND.

De deugd te volgen en de reeden.

GERASTUS.

Wat vermaak
Is 't my te hooren, dat de leszen u gegeven,
In uwe jeugd, door my, u noch zyn by gebleven,
De zuivre deugd braveerd, alle onheil en gevaar.

FERDINAND.

ô Ja! Geraſtus, 'k meen myn ſchuld van twintig jaar
Nu af te doen, ik zal myn Iſabella Kroonen,
En haar gelede leet, met kuiſche min beloonen.

GERASTUS.

Een loffelyk beſluit.

FERDINAND.

Ja Presburg zal haaſt zien,
Die met my op den Troon, ganſch Ongren zal gebieu,
'k Zal aan myn Veldgodin, myn Laura my verbinden.
Met haar beraden hoe men beſt myn Zoon zal vinden,
In 't Ryk Tortoza, in het oorlog haar ontroofd.

GERASTUS.

Lang leefd de Koning, die ons niet dan heil beloofd.

FERDINAND.

Hoor dan Geraſtus, 't geen uw Vorſt heeft voorgenomen,
'k Zal Iſabel, myn Bruid, dees dag ten Hoof doen komen,
En aan haar toonen, wie dat haar bedroogen heeft,
Indien 't geluk my vlyd, dat zy myn ſchuld vergeeft,
Zal ik haar meerder waard, dan Kroon en Cepter achten.

GE-

GERASTUS.

Myn Heer, gy hebt van Haar, niet anders te verwagten,
Hoe kan zy beter doen.

FERDINAND.

Wel mooglyk houd zy 't veld
Meer waard dan 't Hof, myn vrind, 't verstand hoeft geen geweld
Te doen, om al de pragt, van 't Aardryk te overwinnen,
Zy is een Vrouw, die ligt met welberade zinnen,
De grootsheid haat, om slegs 't onnozel vee te hoen.

GERASTUS.

De eer zal haar roepen, uw begeerte te voldoen.

FERDINAND.

Ik zal den Hertoog, en de Graaf Astolf zyn broeder,
Die 'k myn geheim vertrouw, wyl ik hun een behoeder
In 't oorlog ben geweest, zo datelyk gebien,
Om myn verkoorne Bruid, met eer aan 't Hof te zien
Dat zy haar haalen, schoon den Hertoog ligt t' onvreden
Zal weezen, wyl hy my in 't huwelyk ziet treden
Met imant anders als zyn dochter.

GERASTUS.

Als de een
Hem zyn bekend, stelt hy zig zekerlyk te vreen.
Ik weet dat hem de Vorst, van 't huwlyk heeft gesproken
Met zyne dochter, maar die toeleg is verbroken,
Wyl trouw beloften voor een twede liefde gaat,
Dit stelt u, om zyn kind te trouwen, buiten staat.
Ook is hy wyzer, om zig daarom te verstooren,
Ja gy vergroot hunne eer, terwyl zy zyn verkooren,
Om uw verloofde Bruid, ten Hoof te leiden, 'k zou
Myn pligt betrachten, zo ik de eer had, om Mevrouw
De aanstaande Koningin, met my aan 't Hof te voeren.

FERDINAND.

'k Wil om de ganfche Stad, niet teffens te beroeren,
Dat zulks in stilte zal geschieden. Pagi.

VIER-

VIERDE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS, PAGI.

PAGI.

Heer.

FERDINAND.

Verzoek de Hertoog, en de Graaf, om aan my d'eer
Tegeeven om by my, in myn vertrek te komen.

PAGI.

Myn Vorst het zal geschien.

VYFDE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS.

FERDINAND.

't Geen ik heb voorgenomen
Zal ik vol voeren, eer de zon zyn heldre glans
In 't Weste doofd, zal ik, haar die een rooze krans
Om 't hoofd draagt, eene Kroon van diamant op zetten.

GERASTUS.

Daar 's niemant die de Vorst het weldoen kan beletten.
Wyl billikheid en regt voor uw beminde plyt:
Ik hoop haar haast te zien, ten Rykstroon ingewyd.
Daar komt den Hertoog, met zyn broeder.

SESDE TOONEEL.

FERDINAND, RICARDO, ASTOLPHO, GERASTUS.

FERDINAND.

Wel gekoomen.

RICARDO.

Lang leeft zyn Majesteit.

ASTOLPHO.

Wy hadden niet vernomen
't Be-

't Bevel zyn 's Majeſteit, of ſpoeiden herwaars heen,
Om zo het weezen mogt, u dienſt te doen.

FERDINAND.

Ik meen
Ganſch niet te dwalen, met u alles te vertrouwen:
Wat myne kroon belangd, daarom ben ik gehouwen,
Om een geheime zaak, daar aangelegen leit,
Te ſtellen in uw magt.

RICARDO.

Myn Vorſt, wy zyn bereid
Zulks uit te voeren, na uw wil, en vergenoegen.

FERDINAND.

Hoor dan Aſtolpho, gy zult u ſtraks derwaars voegen,
Met uwen broeder, daar 'k u giſtren avond ſprak
Van zekere Herderin; gy zult haar met gemak,
Ten Hoof geleiden; laat myn ryskoets vaardig maken,
Gy zult gemakkelyk tot aan 't gebergte raken
Door 't bos, dan valt de weg niet ver om voort te gaan,
Naar Heer Octavio, zyn woning; zeg hem aan,
Dat gy gezonden zyt, door my, om af te haalen
Een zeekre Herderin, die Laura heet, geen dralen
Leid deeze zaak, ga dan, daar is myn zeegelring,
Een klaar bewys, dat gy van my dees laſt ontfing.

ASTOLPHO.

Myn Heer, het zal geſchien.

FERDINAND.

Ga heen. Het zal my luſten,
Noch van de jagt vermoeid, een weinig uit te ruſten.

ZEVENDE TOONEEL.

RICARDO, ASTOLPHO.

RICARDO.

Wat zal dit weezen? hoe! een herderin van 't land,
Te haalen aan het hof, gaat boven myn verſtand.

ASTOLPHO.

De Koning is verliefd, hy heeft met haar geſproken

By toorsligt, 'k weet zyn hart in minnevlam ontstoken,
Door haare schoonheid, brand om haar by hem te zien;
Wie is 'er die zulks kan verhind'ren, of verbien?

RICARDO.

Mag dan een koning na zyn wil, en welgevallen,
Al doen wat hem behaagd?

ASTOLPHO.

'k Weet geene van ons allen
Die dit beletten kan, hy heeft het my ontdekt;
Maar, met bevel van 't niet te melden.

RICARDO.

Dit verwekt,
Voor zeeker, aan het Hof, een bitter ongenoegen.

ASTOLPHO.

't Schynt wat een koning doed, dat zig 't gemeen moet voegen,
Nazyne wil.

RICARDO.

't Zy zo, maar is dit wel gedaan,
Met my een huuw'lyk, wel beraden, voor te slaan,
Met myne dochter, en dan een boelin te houwen?
Dat is niet eerlyk, neen.

ASTOLPHO.

Gy mist, hy wil haar trouwen.

RICARDO.

Haar trouwen, ach! de spyt doorknaagd myn ingewand,
Indien zulks waar is, zo zweer ik u Ferdinand,
Dat ik na dees, (voor u) geen degen meer zal dragen.

ASTOLPHO.

Noch ik.

RICARDO.

Waar wil die heen? zie ik myn oude daagen
Met smaat gehoond; wat zal myn dochter zeggen, als
Zy zig bedrogen ziet zo reukeloos als vals.
My aan te porren, om myn eenig kind te ontfangen,
Als bruid, daar al myn hoop, en heil, scheen aan te hangen,
Dan my beveelen, om een slegte boere sloor
Te haalen, in haar plaats.

ASTOLP-

ASTOLPHO.

Ik bid geef my gehoor (ken.
Myn broeder, 'k weet noch raad, om ons hier van te wre-

RICARDO.

Waar door?

ASTOLPHO.

Met dees boerin, een dolk in 't hart te steeken.

RICARDO.

Wat razerny is dit? hoe zou zulks doch geschien?

ASTOLPHO.

Ganseh buiten achterdogt, 'k heb daar al in voorzien.

RICARDO.

Zou een onnozele, heel buiten misdaad sterven?

ASTOLPHO.

Wy zullen 't ryk hier door, behoeden voor 't verderven;
De Vorst herstellen, die nu deerlyk zwanger gaat
Van een vervloekte min.

RICARDO.

En dan daar na, wat raad?

ASTOLPHO.

Te zeggen, dat zy ons is met geweld ontstoolen
Van Roovers, in 't gebergt, en weg gevoerd.

RICARDO.

Verhoolen
Kan dit niet blyven, daar is al te veel aan vast.

ASTOLPHO.

Zo gy 't niet waagen durfd, ik neem op my dien last.
Hy zal zyn min, hier door, weer tot uw dochter keeren.

RICARDO.

Wat middel is 'er, zo ik my liet overheeren,
Dit uit te voeren, en wanneer?

ASTOLPHO.

Ik weet een hol,
Daar eertyds heeft gewoond, een snoode toverkol,
In 't diepste van 't gebergt, ver van de weg geleegen,
Dees nagtspelonk, heeft al van ouds, de naam gekreegen,
Van 't helsche voorburg, 'k zal de boere meid daar in

Geleiden. 'k Maak haar wys dat deeze rots 't begin
Is, van de naalte weg, om by de koes te koomen.

RICARDO.

't Is vol gevaar, het geen van ons werd voorgenomen;
Nochtans dwingt my de spyt, uw voorslag toe te staan.

ASTOLPHO.

Het vonnis is geveld, het is met haar gedaan,
Men moet by tyds het kwaad, zien uit het hof te wannen.
By kindsche kooningen, vertrouwd men 't ryk, aan mannen.
Men leid geen dwinglandy, schoon 't aan een Vorst behaagd.
Die voor 't gemeene best de Kroon en scepter draagd,
Moet al zo wel, als 't volk bezwoorne trouw betragten,
Of maakt zig zelf onwaard, om hemals Koning te achten
Neen gants niet. Hy heeft my het denkbeeld voor gewend
Van Cirus, 'k heb de dâan van Cirus wel gekend,
Maar nooit zyn deugd, die is ons nimmermeer gebleken.

RICARDO.

Ik voel myn hert ontroerd, maar 'k wil my echter wreeken.

ASTOLPHO.

Eer dat de Zon zyn glans in Tetus golven doofd,
Zie ik uw heil hersteld, ten kosten van myn hoofd.

Einde van 't derde Bedryf.

VIERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

RICARDO, ASTOLPHO, *uyt het Hol.*

RICARDO.

'k Zie menschen naderen, zy zullen ons verraszen
Myn broeder, 't is hoogtyd op ons belang te passen,
Gy moet u spoeijen, want zy zyn niet ver van hier.

ASTOLPHO.

Wat gaat u over? 'k schrikte op 't onverwagt getier.

Wat

Wat is 'er gaans? ſpreek op.

RICARDO.

'k Zie volk van verre naad'ren.
Heb gy 't volbragt?

ASTOLPHO.

ô Neen! het bloed ſtremde in myn aad'ren
Op uw geroep, ik wierd zo roerloos als een ſteen,
Daar ik de dolk, reets op haar keel gezet had. 'k Meen
Dat zy het echter, uit de rots niet zal ontkoomen.
'k Hoor rees de menſchen.

RICARDO.

Kom, wy zullen in dees boomen
Ons zo lang bergen, tot zy weg zyn.

TWEEDE TOONEEL.

PHILEMON, GILLIS, HENRIK.

GILLIS.

Laat u raân,
En ruſt een weinig, Heer, ik ben al moe van 't gaan,
Wy zullen tyds genoeg het kalfsvel, hooren raazen.

PHILEMON.

Daar ginter Jonker, daar gy 't welig vee ziet grazen,
En daar de bouwman dryft, de kouter door het land;
Door die Valei, myn Heer, wat aan de linkerhand,
Daar leid de weg, die gy gemiſt hebt, kan 't u luſten
Hier wat te blyven, en een weinig uit te ruſten;
'k Zal u een man of drie toe zenden, die u voord
Geleiden zullen, Heer, ter plaasze daar 't behoord.

HENRIK.

Doe zo, neem dit tot loon van uw gedienſtigheeden,
Als 't u beliefd.

PHILEMON.

Daar ben ik heel wel me te vreeden,
Voor zulk een kleine dienſt, zo groot een weldaad; bloed,
Myn wyf ſpringt op van vreugd, als zy het ziet.

GILLIS.

Is't goed?

PHILEMON.

Te wonder, Heer, ik zal u altoos dankbaar weezen.
Vaar wel.

DERDE TOONEEL.

GILLIS, HENRIK, ISABELLA *in 't Hol.*

GILLIS.

Ja wel, ik zeg, gelukkiger is deezen
Als wy, die van de ruſt vermoeid, ten Oorlog gaan.

HENRIK.

Myn edelmoedigheid, heeft my hier toe geraan,
En 't ſchots verwyt van myn Anarda.

GILLIS.

Ei! keer weeder,
En zet de oploopenheid van uw vrindin ter needer.

HENRIK.

Dat doe ik niet, ten zy 't geval my heeft gebragt
Zo ver, dat zy my meer als nu, zig waardig acht.
Daarom zo moet ik my in 't Oorlog begeven:
Want ik ben niet gezind in armoe te leeven.

GILLIS.

Of ryk, of arm, 'k weet niet wat beſt is groote maat,
't Is beter Bedelaar te weezen als Soldaat.
Men ziet geen Bedelaar gehouwen, en doorkorven,
Of door een kogel van moordadig loot geſtorven;
Ook is hy menigmaal geruſter van gemoed,
Als een die ryk is, en geſtaag noch ſlaatt en woet.
Diogenes, was in zyn houte kluis gezeten,
Toen Alexander, hem met eigen mond deed weeten,
Dat hy hem gaarne zag ten hoof. Wat zei de man?
Gy roofd my meer als gy ten hoof my geeven kan;
Gy roofd my 't zonneligt, dat kunt gy my niet geeven.
Zo aangenaam, was 't hem in armeſtaat te leeven.
Hy droeg een drinknap aan zyn gordel, en hy zag

Twe

Twe kind'ren drinken uit hun handen; wel wat mag
Ik, ſprak hy, met dit noodloos huisraad pronken,
Daar my de goe natuur, drinkvaten heeft geſchonken.
Hy ſmeet de nap weg, en zins dronk hy nimmermeer,
Als uit zyn hand. Is dit geen klaar bewys myn Heer,
Dat armoe, met verſtand gemakk'lyk valt te draagen?
Hoewel een ryke gek, 't gemeen meer zal behaagen,
Als de arme wyze: ja, al had hy al 't verſtand
Van Kato, Cicero, Homerus, de armoe band (ten,
Weer veele zorg van 't hart; hy hoeft geen lyftrouwan-
Noch wachter, om zyn ſchat, by nacht, aan alle kanten
Met honderd oogen te bewaken, daar die geen,
Daar toe geſchikt, wel zelf me teijen op de been;
Ja, menigmaal, om 't geld, de man het lyf ontzeggen,
En hem, als moordenaars, verborge laagen leggen.
Myn Heer, weet de armoe, is op verna zulk een laſt
Niet eens, gelyk men meend; zy is daar niet aan vaſt,
Om grote ſchatten, met veel zorgen te bewaaren;
Ja, zo dat menigmaal, het hoofd met gryze haeiren
Bedekt werd, eer de tyd van de ouderdom genaakt;
Hy is wel zot, die meend, dat geld gelukkig maakt.
Een arme Bedelaar, leeft vry met minder zorgen,
Wyl hy niet verder zorgd, als heeden, niet tot morgen.
Is hy alleen, 't is wel, en heeft hy huisgezin,
Zo veel te beeter, elk ziet uit naar zyn gewin.
De Potegra, die zal geen Bedelaar, zo plaagen
Als wel die geene, die gewoon zyn, alle daagen
De maag vol Rinze vogt te ſlurpen, en door pyn
Aan 't vloeken raaken, of zy ſchier bezeten zyn;
Ja, ſchreeuwen zomtyds, zo geweldig, dat de buuren
Daar me gemoeid zyn; och! ik kan niet langer duuren,
Wat helſche pyn is dat, ik was veel liever dood,
Dan die te lyden. Heeft een Bedelaar wel nood
Van al die zwarigheid? hy heeft geen pannelikkers,
Noch tafelbezems, kend geen impoſt, noch verklik-
kers,
Hy weet van ſchot, noch lot, dat dikwils ſmart en pyn

Veroorzaakt; neen, ganſch niet, al wat hy heeft is 't zyn,
Hy mag om zyn gewin door heel de waereld loopen,
En zonder dat hy hoefd, zyn burgerſchap te koopen.
Geen brand, of watervloed, maakt immer hem bedugt,
Hy vreeſt voor roof, noch moord, noch woedend krygs-
gerucht. (ven,
'k Vond onlangs voor de poort van zeekre tuin geſchre-
Tuis overal.

HENRIK.

Wat wou zulks doch te kennen geeven,
Tuis overal?

GILLIS.

Ik vond de ſchildery heel raar.

HENRIK.

Wat was 't?

GILLIS.

Een Schillepad. Een Schip. Een Bedelaar.

ISABELLA, *in het Hol.*

Ach! my elendige.

HENRIK.

Wat wil dit bitter klaagen?

GILLIS.

Wat dat het wil of niet, het kan my niet behaagen,
Ik vrees voor ongeval.

HENRIK.

Zwyg zeg ik groote gek,
't Geluid komt nader.

ISABELLA, *in het Hol.*

Ach! moet ik hier door gebrek
Van menſchelyke hulp, helaas! myn leeven miszen.

HENRIK.

't Geſchrei komt uit dit Hol.

GILLIS.

Dat is heel wel te giszen,
Daar woond de duivel, met zyn moer en huisgezin.
Wat wilje doen myn Heer?

HENRIK.

Laat los, ik wil hier in.

GILLIS.

Hoe! in dat duivels neſt? hoe! ſpeelje met uw leeven?

HENRIK, *in 't Holgaande.* (ven.

'k Moet hier een eed'le proef van myne vroomheid gee-

GILLIS.

Weg is myn jonker, ik ben hem waaragtig kwyt,
Och! had ik voor het laaſt hem noch adie gezeid,
Want 'k maak geen ſtaat, om hem, op aarde oit weer te

HENRIK, *in het Hol.* (vinden.

Hol la!

GILLIS.

Hy ſchreeuwd, de droes die zal hem wis verſlinden;
Maar 'k hoor hier ook gerugt, 't zyn nikkers na ik gis.

VIERDE TOONEEL.

GILLIS, RICARDO, ASTOLPHO.
HENRIK *en* ISABELLA *in 't Hol.*

RICARDO.

Wat doeje hier, jou ſchelm?

GILLIS.

Gy zyt voorzeeker mis,
Ik ben een eerlyk man.

ASTOLPHO.

Ik zeg, gy zult vertrekken,
Of 'k ſtootje door de huid.

GILLIS.

Ja zeker, zonder gekken,
Ben je zo liberaal; hou, holla, niet te ſlaan.
Vaar wel myn goeje Heer, het is met ons gedaan,
Ik zie u nimmer weer.

HENRIK *en* ISABELLA, *uit het Hol komende.*

ISABELLA.

Hoe zyt gy hier gekomen,
Lizardus? Och! myn vrind.

HENRIK.

Ik ſta als opgenoomen,

Myn Laura! myn vrindin! hoe komt gy hier?

ASTOLPHO.

Laat gaan,
Die vrouw, die hoord aan ons.

HENRIK.

'k Zou daar niet toe verſtaan.

ISABELLA.

Dit zyn de moorders, die my dachten om te brengen.

HENRIK.

Dat kan de Hemel, noch myn vroomheid niet gehengen.
Kom Gillis, help u Heer.

GILLIS.

Getrouw tot in de dood.

RICARDO.

Waarom geeft gy u doch dus reuk'loos in de nood?
Laat ons dees Vrouw, wy zyn uit 's konings laſt gezon-
Om haar te haalen. (den,

ISABELLA.

Om als afgerigte honden
My te verſlinden.

ASTOLPHO.

Waan, heeft u het brein ontroerd.

HENRIK.

Ontaarde ſchelmen ſpreek, waarom haar dan gevoerd
In dit moordadig Hol? waar vond men ooit iets kwaders?

ASTOLPHO. (ders.

Voort geeft aan ons dees Vrouw, of 'k hou u voor verra-

GILLIS.

Verraders; hoor, ik zeg, dat liegje door je fret,
Ik toon u anders, want 'k ben ridder Baronnet:
Al ben ik van een laage, en ſlegten ſtam gebooren,
De groten Turk, Babok, heeft my daar toe verkooren.
Daarom vertrek van hier, want werd myn bloed verhit,
Ik ſteek u beiden, als braadvarkens aan myn ſpit.

ASTOLPHO.

Verdragen wy geen meer dit laſteren en ſchelden,
Verweer u.

HEN-

HENRIK.

Zo zal 't zyn.

GILLIS.

En 'k zweer het zal u gelden.

ISABELLA.

Och! is 'er niemant, die ons helpt in deeze nood?
Myn Henrik, uw verlies bevorderd myne dood.

VYFDE TOONEEL.

ISABELLA, RICARDO, GILLIS, JORIS, ROBERT, ZILVAAN.

JORIS.

Wat is hier voor geweld?

GILLIS.

Victoria, victori,
Die kaerel leid 'er al per eeuwiger memori.

ROBERT.

Wel lansje, dat is flegt, hebt gy dit ſtuk beſtaan?

GILLIS.

Ja, is 't niet koſtelyk en loffelyk gedaan?

JORIS.

Hoe! is dat koſtelyk, zo een groot zinjeur te dooden?

GILLIS.

Het is een moordenaar, zyn dood was ons van nooden.

ROBERT.

Een moordenaar die help ik gaaren me van kant.

GILLIS.

Nu hoor ik dat gy bent een man van groot verſtand.

SESDE TOONEEL.

ISABELLA, GILLIS, RICARDO, HENRIK, ZILVAAN, JORIS, ROBERT.

HENRIK.

Den and'ren ſchelm, die heeft verbaaſt de vlugt genoomen.

RICAR-

RICARDO.

Ach! my rampzalige, waar ben ik toe gekoomen!
Ik heb myn eer, en pligt, en myne Vorst verraan.

HENRIK.

Spreek op verrader, wat heeft deeze Vrouw misdaan?
Wat helsche furi, heeft u beiden aangedreeven,
Om een onschuldige te dingen naar het leeven?
Spreek, of ik stoot u 't staal zo datelyk in 't hart,
De ronde waarheid.

RICARDO.

Ach! ik voel door bittre smart,
't Loon van myn gruwelyk verraad.

HENRIK.

Wat zyn de reeden,
Waarom gy dit bestond, vervloekte?

RICARDO.

Zyt te vreeden,
Ik zal ze u zeggen. 't Was het koninklyk bevel,
Om Laura, aan het Hof te leiden; maar de hel,
Gewoon om gruwelen de menschen in te scherpen;
Dwong my, myn Broeders raad, myn's ondanks te onderwerpen,
Om Laura om den hals te helpen; wyl myn kind
De naaste scheen, die van de Koning wierd bemind,
Met hem te trouwen; maar in Lauraas liefde ontstoken,
Wierd deze schoone hoop, (die 'k had) geheel verbroken.
Zie hier nu de oorzaak van myn gruwelyk bestaan;
Ik hoopte dat de Vorst, de weg weer in zou slaan,
Na Lauraas dood, om met myn eenig kind te paaren.

HENRIK.

Het bloed zied in myn lyf, van gramschap staan myn hairen
Te berg. Sterf verrâar.

ISABELLA.

Lizardus, 'k bid, laat af,
Gun hem het leeven.

HENRIK.

'k Zal 't hem gunnen, tot zyn straf.

ROBERT.

den?
Ja, ben je zulk een kwant? wou jy die vrouw vermoor-
Jou ouwe zondaar, wel wie of daar ooit van hoorden.
De Koning zal wel nieuw opkyken na ik gis.
Je bent jou kop kwyt baas, dat 's zeeker en gewis,
De Beul die zel met jou zyn rekening wel vinden.

JORIS.

Wat nacht geſpoek kwam jou, jou oogen zo verblinden,
Jou ouwe ſtinkebok, en meer dan ſnoode guit?

SILVAAN.

De kaarel ziet 'er ſchier as onze keuning uit.

JORIS.

Wy zellen op een hort, hem voort naa ſtad toe kruijen.

SILVAAN.

Laat ik hem met myn ſchop, maar eerſt de kop in bruijen,
Dat heeft hy wel verdiend.

HENRIK.

Zagt mannen, houw gemak,
Breng hem zo 't mooglyk is, ten eerſten onder 't dak.
Zoek naar een Meeſter, om zyn wonden te verbinden,
In 't naaſte dorp; ga heen, gy zult my dankbaar vinden,
Benevens dit.

ROBERT.

Heb dank goe Heerſchop, zakreloot
Dat is eerſt mild!

SILVAAN.

Laat zien, wat is het wit, of rood?

ROBERT.

't Is geel, is dat niet goed?

JORIS.

Nooit ſchoonder met gedagten,
Myn Heer, al wat je wilt, dat zullen wy betragten.

RICARDO.

Ik dank u voor de gunſt, die gy aan my betoond.

HENRIK.

't Is 't beſte kwaad, daar zelt, het kwaad zyn meeſter loond.
Nu mannen, ga voorheen, ik zal u daatlyk volgen.

RICAR-

RICARDO. (gen:

ô! Droevige uitkomſt van myn noodlot, ganſch verbol-

SEVENDE TOONEEL.

ISABELLA, HENRIK, GILLIS.

HENRIK.

Ach! dat ik u omhels, kom myn getrouwe knegt,
Gy hebt u mannelyk gedragen in 't gevegt.

GILLIS.

'k Ben anders niet gewend.

HENRIK.

Ik zal 't gevaar verzoeten.

GILLIS.

Daar is groot onderſcheid, te willen of te moeten,
Dit moeſt ik doen, myn lyf was my zo veel niet waard,
Als 't uwe,

ISABELLA.

Ja, myn vrind, gy zyt beloonens waard.

GILLIS.

Voor zeker.

HENRIK.

't Zal geſchien,

GILLIS.

Myn Heer, ik zal 't verwagten

HENRIK.

Myn Gillis, 'k heb u nooit, zo dapper durven achten.
De vrindſchap heeft voor u, plaats in myn hart bereid.

ISABELLA.

ô Hemel! kan 't geſchien.

HENRIK.

Wat deerd u dat gy ſchreid.

ISABELLA.

ô Wonderbaar geval, myn Henrik, myn behoeder,
Ik gaf u 't leeven, gy gaaft zulks weer aan uw moeder.

HENRIK.

Myn Moeder.

ISABEL-

ISABELLA.

Ja gy bent door deeze borst gevoed,
Ik droeg u onder 't hart, het moederlyk gemoed,
Wou noch al veinzen, maar 't was niet in myn vermogen
Myn Henrik, ach! myn Zoon, myn ziel, 'k word opgeto-
Des hemels gonst heeft ons na achtien jaaren tyd, (gen.
Weerom by een gebragt, omhels my.

HENRIK.

Welk een stryd,
Voel ik in myn gemoed,

ISABELLA.

Hoe is 't myn uitverkooren,
Gy zyt ontroerd. Toen 'k van Anarda, kwam te hooren
Wie dat gy waard, toen trof uw Moeder 't zelfde lot,
Ik miste zelf, myn zelf, hoe wel zy 't u ten spot
Scheen te verwyten, doch ik wil 't haar graag vergeven;
Ze ondekte u aan my door minnenyd gedreven.
Verlaat haar niet myn Zoon, verzoek vergiffenis
Van haar; wanneer zy hoord wie dat uw Moeder is,
Dan zal zy zeekerlyk ophouden my te haaten;
Gy moet Anarda, die u lief heeft, nooit verlaaten,
Want ik bemin haar, om dat zy u teer bemind.

GILLIS.

Ik hoor myn ooren doof, en 'k zie myne oogen blind.
Daar heb je 't nu myn Heer, wat hebje menigmalen
Gewenst, met u begrip, de reeden 't aghterhalen,
Waarom gy Laura, zo beminde, hier is 't end
Van uw begeerte, wyl zy u als zoon erkend,
En dat zulk waar is houw ik ganschlyk voor geen praatje,
Kom Heerschap, Henrik, kus de hand van u Mamaatje,
Want na ik hoor zo is 't nu met Lizardus uit.

HENRIK.

Myn waarde Moeder, zo 't mag weezen, 'k bid besluit
Om my te zeggen, wie myn Vader doch mag wezen,
En of hy leefd, en van wat afkomst.

ISABELLA.

„'k Ben vol vreezen
„Wat

„ Wat antwoord geef ik hem, uw Vader was een man..

HENRIK.

Zo is hy dan geweeſt.

ISABELLA.

De regte waarheid kan
Ik u niet zeggen, want ik heb hem me verlooren,
Toen 'k u verlaaten moeſt.

HENRIK.

Waar was hy doch gebooren?

ISABELLA.

In 't Ryk Tortoza.

HENRIK.

Was hy Aadlyk?

ISABELLA.

Niet geaard;
Maar om zyn dapperheid, en deugd de naam wel waard.

HENRIK.

Gering van Vader, van een ſlegte Vrouw, in 't leeven,
Waarom o hemel! my een grootsze ziel gegeven!

GILLIS.

Om met Anarda, in een groote ſtaat te trêen,
Is dat niet ſpuls genoeg, hou u daar mee te vreen.
Daar zouden 'er veel meer aan zulk een huuwlyk willen,
Zeg vry beminlyk vlees, en klop eens op uw Billen.

HENRIK.

Zy zal my mogelyk veragten, als zy hoord
Van myn geringe ſtaat, myn afkomſt, myn geboort.

GILLIS.

Hoe daar uw Moeder gaat, om met den Vorſt te trouwen.

HENRIK.

Of om haar mogelyk voor zyn boelin te houwen.

ISABELLA.

Gy kend uw Moeder, maar alleen als Moeders zoon;
Geen ryks Princes, die met een diamante Kroon
Ten Troon treed, heeft meer eer als ik voorheen genoten,
Al heeft my, 't bars geval, nu met de voet geſtooten,
Al moeſt ik in het veld de ſchapen hoeden, 'k haat

De

De ſnô lafmoedigheid ten hoogſten. Myn gelaat
Behaagd den Koning, maar hy zal op my niet winnen,
Voor ik my zie gekroond als and're Ryksvorſtinnen.
Neen Iſabella, heeft het hart te moedig...

HENRIK.

Hoe!
Heêt dan myn Moeder Iſabella.

ISABELLA.

Ja'k ben moe,
De naam van Laura, om dat gy reets hebt verlooren
Die van Lizardus, 'k zal myn Henrik, laten hooren,
Dat hy geboren is, uit Vorſtlyk bloed, 't geheim
Weld my ten boezem uit, en ſnerpt my als een vlym,
Door 't lang verkroppen; Zoon ik kan niet langer ſwy-
Gy zult wie dat gy zyt, in't kort de kennis krygen. (gen,
Stel u geruſt, noch vraag, noch onderzoek geen meer,
Ik zal u mooglyk haaſt herſteld zien in uw eer.
Ja zo my Ongrens Vorſt, zyn byſtand wil betoonen,
'k Zal in Iberie, als haar Koning, u doen kroonen,
Haar Troon behoord aan u, myn Henrik, ſchep maar
't Geval dat twintig jaar heeft teegens ons gewoed,(moed,
Is mooglyk moe myn Zoon, met langer ons te plagen.
Maar hoe 't ook met ons gaat, het zal aan my behaagen,
Dat gy de liefde van Anarda niet vergeet.

HENRIK.

'k Zal u gehoorzaam zyn myn Moeder, 't was my leêt,
Zy is my lief en waard.

GILLIS.

Dit rad ſchynt om te draijen,
De haan van u geluk tragt helder op te kraijen.
Lizardus, Henrik, wel wie had dit ooit gedagt?
Waar heeft het goed geluk jou Gillis toe gebragt?
Of noch zal brengen; 'k zeg...

ISABELLA.

Ik zeg, gy zyt het waardig,
Gy zyt een braaf zoldaat.

GILLIS.

Niet waar Mevrouw hoe aardig
Wiſt ik die ouwe Paai, de deegen uit zyn klaauw
Te krygen, ik beken, het ging in 't eerſt wat flaauw,
Maar toen myn Heerſchop, my, in kort zo by kwam ſpringen,
Toen dagt ik by myn zelf, voor goed gaan onze dingen;
Ik kwam eerſt met een kwart, en daar na met een kwint,
Toen een cekonde, met zo vloog hem heel geſwind,
De degen uit de vuiſt.

HENRIK.

Gy zyt myn beſte maatje
Die ik ter waereld heb.

GILLIS.

Ik houw dit voor geen praatje.
Want waarelyk myn Heer, ik heb het wel verdiend.

HENRIK.

Ik zeg u andermaal gy zyt myn beſte vriend.

ISABELLA.

'k Beveel aan myne Zoon, om ſteets aan u te denken.

HENRIK.

'k Zal u een Regiment, van myn dragonders ſchenken,
Wanneer ik Veldheer ben.

GILLIS.

Wel nou dat bruit alheen,
Dat is een mooije trap om hooger op te treên.
Kornel dragonder, wel dat is van myn behaagen,
Wagt jou maar Boer ik koom, ik meenje braaf te plaagen.
Za alon,
Op Dragon,
Hoorje niet het grofkanon.

ISABELLA.

Hoe Gillis, wat zal 't zyn, 't is noch geen tyd van zingen.

GILLIS.

Mevrouw, ikzou van vreugd, ſchier uit myn bokzen ſpringen.
Kornel dragonder, ei ſtadaar een beetje ruim,
'k Vegt als een Herkules, dat ſweer ik by myn duim.

Be-

Begroet my vry met vreugde als winnaar der Trojaane.
Achillis dapre Zoon en nazaat.

HENRIK.

Wie dorst waane,
Dat gy zo een' dapper hart in uwe boezem droeg.

GILLIS.

ô! Maat, men haalde eer Veldheeren van de ploeg,
Wel waarom my niet Heer?

ISABELLA.

't Is tyd op onze zaaken
Te letten, om de Vorst dit werk bekent te maken,
Terwyl de huislui, de gevangen schelm naar 't Hof
Toe brengen; dan zal ik het Koninklyk verlof
Verzoeken, om den Vorst dees zaak in als te melden.

GILLIS.

Vergeet niet dat hy moet myn dapperheid vergelden.

ISABELLA.

Voor alle zaaken. Kom myn Henrik laat ons gaan,
En hooren hoe de Vorst het met ons zal verstaan.

Einde van 't vierde Bedryf.

VYFDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS.

FERDINAND.

Gerastus waarde vrind, ik sterf rees door verlangen,
Om myn verkoorne Bruid, hier in myn Hof te ontfangen.
'k Heb aan den vollen raad, myn wil bekend gemaakt,
En niemant onder hun, heeft myn besluit gewraakt,
Zy vlammen te gelyk, myn Koningin te aanschouwen,
Na ik hun de oorzaak van myn trouw had voorgehouwen.
Wat is 't een pyn als 't hart naar zyn beminde tragt,
De tyd die heeft de dag alreê, zo vergebragt,
Dat ik de Hertoog, en de Graaf, moest zien verschynen,
Met myn Beminde

GERASTUS.

Vorst uw zorg zal haast verdwynen,
't Kan niet lang leijen, want zy zullen hier straks zyn,
Ik weet een minnaars hart, werd door gestage pyn,
Geprikkeld, als het zig van 't voorwerp vind gescheiden,
't Geen het bemind. De Vorst die zal zig haast verblyden,
't Geluk dat schynt naar wens aan u de hand te biên.

PAGI, *uit.*

Een Eedle Juffer tragt zyn Majesteit te zien,
Zo 't haar geoorloft is, en met de Vorst te spreeken.

FERDINAND.

Men laat haar komen.

Pagi, binne.

GERASTUS.

Wat zal deeze doch ontbreeken.

FERDINAND.

Ik had op deeze tyd ganschgeen bezoek verwagt.

TWEEDE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS, ANARDA, CECILIA.

ANARDA.

Grootmagtig Koning, die het al heeft in zyn magt,
In Ongarije, 'k zou....

FERDINAND.

Wie zyt gy? laat ons hooren.

ANARDA.

'k Ben uit een eedle stam hier aan u Hof gebooren,
Ik ben de Dochter, van de krygsvoogd, die wel eer
Uw Vader heeft gediend, 'k meen Graaf Rudolfus, Heer,
Die in den ouden dag zig heeft op 't land begeeven,
Om moe van 't oorlog in een stille rust te leven.

FERDINAND.

Ik heb hem wel gekend, die door zyn vroom bestaan,
Myn Vader, en het Ryk veel dienssten heeft gedaan.
'k Vind my daar door verpligt, om u gehoor te gonnen.

ANARDA.

Doorlugte Vorst, 'k ben door uw goedheid overwonnen,

En

En 't maakt my moedig om te ſpreeke van een zaak,
Die ik nauw uiten kan door myn beklemde ſpraak.
'k Ben met myn Vaders wil, en mynen zin verbonden,
Kort voor zyn dood, aan een Lizardus; ongeſchonden
Bleef onze liefde, tot een zeekre Herderin,
Haare oogen ſloeg op myn verloofde; zy door min
Gedreeven, wiſt myn lief, door loosheid om te zetten,
Dat hy beſtond op haar, meer dan op my te letten,
Zo wiſt die ſchynſchoon hem, veel ouder Heer, als hy,
Heel ſtil te lokken en te troone van myn zy,
Zo dat ik meenigmaal, 'k zal my rond uit verklaaren,
Beſtond, om tegens haar heel hevig uit te vaaren,
Ja 'k drygden haar door 't regt te dwingen, met die geen,
Die aan my hoorden zig in 't minſte niet gemeen
Te maken, dat ik haar zou aan den Vorſt beklagen,
Indien zy voort voer om met onregt my te plagen.
Waarom zy eindelyk voor myne haat bedugt,
Met myne Bruidegom, heel ſchielyk is gevlugt.
Nu bid ik groote Vorſt, wyl 't is in u vermogen,
Het haatlyk huuwlyk van dees twee niet te gedoogen.

FERDINAND.

't Minnydig weeze, heeft u mogelyk vervoerd,
En u minzugtig hart te ligtelyk ontroerd.

ANARDA.

ô Neen, geregte tooren, heeft my hier toe gedreven,
Ik mis myn Bruigom niet, ten koſten van myn leven.

FERDINAND.

Zeg my, hoe heet zy doch, die u dus heeft gehoond?

ANARDA.

Haar naam is Laura.

FERDINAND.

Maar by wie heeft zy gewoond?

ANARDA.

By Heer Octavio.

GERASTUS.

„Myn Vorſt, wat zal dit weezen?

FERDINAND.

„De ſpraak begeeft myn tong, ik ben in duizend vreezen.

GERASTUS.

„Ik bid ontveins u leet.

FERDINAND.

Wel aan 'k zal u doen zien,
Dat zulk een onregt in myn land niet mag geſchiên,
Ik neem uw zaak ter hand, met wel berade zinnen.

ANARDA.

Lang leefd de Koning, en die geen die hem beminnen.

FERDINAND.

U naam?

ANARDA.

Anarda Heer.

FERDINAND.

Blyf zo lang in myn Hof,
Tot ik u vryheid geef.

ANARDA.

Ik ga met u verlof.

DERDE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS.

FERDINAND.

Trof ooit een donderſlag, my onverwagt in de ooren,
Zo doed het nu, helaas! wat doe ik, 'k ben verlooren,
Myn bryn is radeloos, ik ſta gelyk de geen,
Die onvoorziens heeft op een giftе pad getreên,
Met zyn ontblote voet; dees breuk is niet te heelen.
Ach! Iſabella, zyn dit nu de pronk juweelen,
Waar mê gy waard verzierd, is dit die ſchoone ſchat
Van deugden, daar O&taaf de mond zo vol van had?
'k Heb voor de tweede maal, u hels vergift gezoogen.
Wat let my dat ik niet, myn al te gretige oogen
Ten hoolen uitruk, die 't betoverende zoet
In ſwolgen, nooit door konſt van artzeny geboet.
Had my het onweer in de rotſen opgenoomen,
En weggevoerd, 'k was noit tot deeze ramp gekoomen.

Zy

Zy vlugt terwyl ik haar op myne troon verwagt,
'k Zie my gehoond, beſpot, verraden, en veragt.

GERASTUS.

Hoe zou zy vlugten, neen dat kan ik niet bezeffen,
Daar zy zig nevens u ten Rykstroon kan verheffen.

FERDINAND.

De toorn onſteekt myn bloed, zo dees vervloekte zaak
De waarheid is, 'k ſweer hun een zoeneloze wraak.
Ik zal haar beide doen verworge voor myne oogen,
De wraak zugt heeft alrê op myne ziel 't vermoogen,
Om uit te voeren zulk een ſchouwſpel....

GERASTUS.

Neem geduld.
Wagt zo lang dat de Graaf, en Hartoog...

FERDINAND.

Dit vervuld
Myn aghterdogt noch meer, wyl zy zo lang vertoeven.

GERASTUS. (droeven.

'k Vind noch geen oorzaak, noch tot gramſchap, noch be-
Wyl een geringe zaak ſlegs voor een kleine tyd,
Hun komſt beletten kan.

FERDINAND.

Hoe werd dit wederlyd,
Daar zelf de minnaares komt klagen, van die geene
Die met haar is gevlugt.

GERASTUS.

De Vorſt die moet niet meene,
Dat daar de waarheid op het naaſt te vinden is,
Een minnenydige gaat dikwils ſpoorloos mis,
En grypt de ſchaduw voor het waare lichaam, 't beſten
Van al haar doen, dat is, het hoofd vol muize neſten
Te broeden, och! wat voerd dat haatlyk dier niet uit,
Dat na lang overleg, het argſte, 't liefts beſluit,
Een minnenydige, die moet men 't minſt geloven,
Terwyl die driften, ver de reeden gaan te boven.

PAGI *uit.*

Een jeugdig Edelman, en Herderin van 't land,

Verzoeke, zo't mag zyn, eerbiedig om de hand
Te kuſſen van de Vorſt.

FERDINAND.

't Is wel men laat hen koomen.

Pagi binne.

'k Voel door verandering, myn ziel weer ingenomen,
De blyſchap maakt dat ik de zelve niet meer ben,
Die 'k ſtraks noch ben geweeſt. Geraſtus ik beken,
Dat deeze Anarda heeft de dwaalweg in geſlagen.
Maar hoe of 't mooglyk is, dit kan my niet behaagen,
Dat haar een jongeling, geleiden komt aan 't Hof.
Dit geeft my waarelyk tot kwâ gedagten ſtof.

VIERDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GERASTUS.

ISABELLA.

Vergun dat eene van de minſte der ſlavinne,
Die onder u gezag...

FERDINAND.

Rys op, rys op Vrindinne,
'k Wil dees verneedring niet van u, die 'k waardig agt,
Te treeden op myn troon,

HENRIK.

En ſchoon ik onverwagt
't Geluk geniet, de Vorſt van Ongeren te groeten,
Kus ik met eerbied Heer, uw Koninklyke voeten.

FERDINAND.

Wie's deeze?

ISABELLA.

't Is myn vriend.

FERDINAND.

Bemind hy u?

ISABELLA.

Ja.

FERDINAND.

Dat hy zulks aflaat of hy heeft myn ongenâ

Te vreezen.

ISABELLA.

'k Ben verpligt hem zulks noit te beletten.

FERDINAND.

Dan hoor ik ſtaat u min, ten doel van zyne wetten.
Om welke reeden dus uwe agtbaarheid gewaagd?

ISABELLA.

Waarom is 't dat de Vorſt, te my waarts liefde draagd.
Terwyl uwe agtbaarheid zo hoog is, en uw zinnen
Zo laag, dat gy beſtaat, een boere meid te minnen.

FERDINAND.

Misdoe u zelve niet myn waarde, en verlaat
Die geen, met wie gy hier gekomen bent.

ISABELLA.

Die haat
Ik nimmermeer, ô neen, 'k ben duur aan hem verbonden.

FERDINAND.

Ik kan onmogelyk de dwaasheid niet doorgronden.
Vertrek hoogmoedige, terſtond uit myn gezigt.

HENRIK.

Hoe! haar verlaaten, neen: 't was tegen myne pligt,
Zulks doe ik niet myn Heer, 'k heb haar uit moorders handen
Verloſt, ik moet eerſt zien waarheen zy zal belanden,
Of anders lyd ik haar, in veiligheid ter plaas,
Van waar zy herwaars kwam.

FERDINAND.

Waar toe diend dit geraas?

HENRIK.

Waar toe, om dat gy hebt twee moorders uit gezonden,
Die deeze onnooſle Vrouw als twee verwoede honden,
Te moorden dagten, maar een wonderbaar geluk,
Heef my gezonden met myn knegt, om 't gruwelſtuk
Te weeren, de eene wierd ſtraks op de vlugt gedreven,
Den andren ſwaar gekweſt, die ligt niet lang zal leven.
Dit gaf my ſtof om niet een ſtap van haar te treên,
Beraad u dan myn Heer, 'k ga zonder haar niet heen.

FERDINAND.

De Graaf, en Hertoog! ik voel myn verſtand bedwel-
HENRIK. (men.
Wat Graaf, en Hertoog, zeg twee eervergeete ſchelmen.

FERDINAND.

Maar zyn uw reedenen in als gelovens waard.
'k Zal 't onderzoeken, want zyn vreveligen aard,
Heef mooglyk iets verrigt, dat tegens regt en wetten,
Zig komt te kanten.

GERASTUS.

Vorſt daar dient men op te letten.

FERDINAND.

Ik zal de waarheid wel haaſt weeten, waarom gy
De Graaf, en Hartoog, dus vervolgd hebt.

HENRIK.

't Staat u vry,
Want 't geen ik heb gezegt, dat zal ik ſtaanden houwen.

FERDINAND.

Myn lyfwagt.

HENRIK.

Hoe! wat 's dit?

VYFDE TOONEEL.

FERDINAND, GERASTUS, ISABELLA, HENRIK, *Lyfwagt.*

FERDINAND.

Ik mag u niet vertrouwen
Ten zy ik alles weet. 'k Houw my niet eer te vreên.

HENRIK.

Sta zeg ik, of dit ſtaal gaat door u boezem heen.

ISABELLA.

Laat af Lizardus, gy moet u gehoorzaam toonen,
Na 's Vorſten wil.

HENRIK.

Zou ik my t' onregt dus zien hoonen,

Dat

Dat doe ik niet; ô neen! ik ſweer hen al de dood.

FERDINAND.

Wat overmoed is dit?

ISABELLA.

Ik houw u buiten nood

Myn vrind, bezadig u.

HENRIK.

Wel aan, daar lyt myn deegen,

Geen ſterveling, had die ooit uit myn vuiſt gekregen

Als met myn leeven.

ISABELLA.

't Bloed, verraad zig zelve niet.

SESDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, GERASTUS.

FERDINAND.

Mevrouw, ik ſta verbaaſt, voor al wat hier geſchied.

ISABELLA.

Mevrouw! hoe heeft de Vorſt, alreê myn naam vergeten?

FERDINAND.

ô Neen! ik heb die voor veel jaaren al geweeten. (zegt,

Maar zeg my eens, 't geen ſtraks die jongman heeft ge-

Zyt gy daar van bewuſt?

ISABELLA.

De Vorſt is onderregt,

Naar zuivre waarheid.

FERDINAND.

Maar verſchoon my 't verder vragen,

Hoe deeze zaak zig heeft, in alles, toegedragen.

ISABELLA.

Zo haaſt Octavio, aan my kwam voor te ſlaan,

Op u verzoek myn Heer, om naar het Hof te gaan,

Zo heb ik zulks niet eens in myn beraad genoomen,

Wyl 's Vorſten gonſten, veel niet anders zyn als droo-

Die ſtraks verſwinden, als me een kleine tyd het zoet (men

Daar van genoten heeft; ja bitterder als roet

In hunne naſmaak zyn. Ik vond my aangedreven,

Om in geruſten ſtaat, myn overige leeven

Te

Te flyten, en geenzins het hachlyk hofgewoel
Te ruylen voor dat zoet, om niet de nyd ten doel
Te worden; maar Octaaf bleef by zyn eerfte zeggen,
En kwam het groot geluk, my klaar voor oogen leggen,
Het geen my naakend was, terwyl de Koning zou,
My kroonen als Vorftin, door wettelyke trouw,
En zo het nodig was, dat hy wel wilde fweeren
Voor 't Koninklyke woord; ik liet my overheeren,
Om af te wagten de vertrouwde, die gy zoud
Afvaardigen, om my te haalen: Ach! hoe koud
Wier my het bloed, eer ik myn affcheid had genomen
Van Heer Octavio; ik zag de Heere komen,
'k Ging met hun door 't gebergt, ze onthaalde my beleefd
In den beginne, ja zodanig als men heeft
Van welgeboorene te wenfchen met gedagten,
Zy zyde dat de koets, des Koninks my verwagten
Aan 't einde van 't gebergt; en in het verder gaan,
Begonne zy de weg veel hooger op te flaan,
Zo dat ik twyfelde of zy het fpoor niet miften,
En 'k zag wel in het kort, dat ik my niet vergiften
Toen ik my onverwagt gevat zag by de ftrot,
En langs de grond geffeept, in een pikdonker kot,
Daar ik in wynig tyd, het Hemels ligt moeft derven,
Vervloekte Koningshoer, hier zult gy moeten fterven,
Sprak de eene moordenaar, terwyl den andre guit,
Op fchildwagt bleef, die met een heel verbaaft geluid
De moorder toe riep, dat 'er volk kwam op de wegen,
Digt by het hol; de fielt vond zig terftond verleegen,
Te meer wyl 'k by geluk, hem had de vuyft gevat
In duifter, daar de fchelm 't moordadig ftaal in had,
En wyl den anderen met roepen voort kwam vaaren,
Verliet hy my; ik raakte een wynig aan 't bedaaren,
En zag naar uitkomft, maar ik wierd door duifternis
Belet, om de uitgang van het hol te vinden, 'k gis
Dat die eerloze boef de weg wel heeft geweeten
In donker, na dat ik luidkeels had op gekreeten
Om hulp, wierd ik hier op een andre ftem gewaar,

Die

Die my kwam nadren tot myn byſtand; om 't gevaar
Te ontkomen trad ik toe op het gerugt, en nader
Gekomen, zo vond ik in plaats van dien verrader,
De vroomen Held die my kwam redden uit de nood,
Want anders was ik daar ontwyfelbaar gedood.
Wy waren nauwlyks uit het duiſter hol gekomen,
Of daatlyk hebben wy de moorders weer vernoomen,
Die grimmende van ſpyt om haar ontroofde buyt,
Hun deegens trokken, maar zy wierden haaſt geſtuyt
Van myn verloſſer, ſchoon zy ſwoeren dol van tooren,
Dat zy hem 't ſtaal door 't hart en nieren zouden booren:
Zy raakten handgemeen, en na een kort gevegt
Deed, myn verloſſer trouw geholpen van zyn knegt,
Die niet een enkle trê, wou van zyn meeſter wyken,
En in getrouwheid van zyn pligt niet wou beſwyken
Straks de eene vlugten en den ander ſwaar gewond,
Ontviel zyn kling: dit is myn voorval vaſt gegrond
Op zuivre waarheid.

GERASTUS.

Vorſt gy moet voor alle zaaken
U van dees ſchelmen, zo 't kan weezen, meeſter maaken
Eer dat zy door de vlugt, zig bergen uit uw land,
Dit is noodzakelyk.

FERDINAND.

Het raakt my aan 't verſtand.
Hoe kan de hemel zulk een gruweldaad gedoogen,
Maar neen 't is haar miſlukt, hoe werd my bloed bewoo-
Ik raas van ongeduld, wie had dit ooit gedagt. (gen,

ISABELLA.

Hy die gewond was, zy, het was te weeg gebragt,
Om dat de Koning eer zyn eenig kind beminden,
Met hoop, om door myn dood zyn heil by hem te vinden.
Dit is het al, ô Vorſt, 't geen ik te zeggen weet.

FERDINAND.

Waar is die moordenaar, boosaardig fel en wreed?

ISABELLA.

Wy lieten 't hyloos menſch in handen van de boeren,
Om,

Om, zo hy was in ſtaat hem herwaars aan te voeren.

FERDINAND.

'k Zal hem doen ſtraffen, 'k wil de waereld hooren zal,
Tot ſchrik van anderen, dit wreed, en vreemd geval.

ISABELLA.

Maar zeg my groote Vorſt, dit kan ik niet bezeffen,
Waarom my hier ontboôn.

FERDINAND.

Om u ten Troon te heffen
Myn lief, myn Iſabel, hoe is myn hart verheugd,
Nu ik belooninge zal geeven aan de deugd.
O onverwagt geluk!

ISABELLA.

Oôtaaf heeft my verraden,
Ik merk het.

FERDINAND.

Dit verraad kan uw in 't minſt niet ſchaden,
Myn Engel, myn Prinſes, myn uitverkoorne bruid,
Ik weet wie dat gy zyt, uw veinzen heeft nu uit,
Iberie moet u, als Ryksvorſtin begroeten,
Ik ben beryd myn lief, om al het leet te boeten,
't Geen gy geleeden hebt, ik ſweer u myne trouw.

ISABELLA.

Wat heil verwagt de Vorſt van een verlaate Vrouw.

FERDINAND.

'k Weet dat gy in uw jeugd, miſlyd bent, en bedroogen.

ISABELLA.

O hemel! maar van wie?

FERDINAND.

Van hem die voor uw oogen
Ter neder knield, en niet zal opſtaan voor dat gy,
Zyn ſchuld, aan hem vergeeft.

ISABELLA.

Is dit geen razerny?

FERDINAND.

O neen myn ziels Vrindin, u is tot pand gebleeven,
Op trouw een halvering, die ik u heb gegeven,

Ik

Ik heb de Hertoog, toen ik my bevond in nood,
Niet uit ligtvaardigheid, of haat, of nyd gedood,
O neen alleenig, om myn eigen lyf te bergen.

ISABELLA.

'k Weet niet Verrader, wat gy my noch durft vergen,
Om met een eerloos menſch, in echt verbond te treên,
Met eene, om wie ik heb wel duizend doôn geleên,
Die my gedwongen heeft, myn Vaderland te ontvlugten,
Ja weg gedompeld in een zee vol ongenugten.
Hoe kan de hemel noch gedoogen dat gy leefd,
De toorn onſteekt myn borſt, myn hart in 't lichaam, beefd
Van enkle ſpyt, nu ik u byzyn moet gedoogen.
Laat los verrader, want 't is niet in u vermoogen,
Het leet te boeten, 't geen gy my hebt aangedaan.

GERASTUS.

Prinſes, verhoor de Vorſt, ik bid ei laat u raân.

ISABELLA.

Hoe hem verhooren, die myn Vader bragt om 't leven,
Ben ik in ballingſchap, niet door hem weg gedreven.
Daar ik myn zoon verloor, en als een arme wees,
Eer dat Octavio myn zyne gunſt bewees,
Moeſt ſwerven, en daar na geduurig droef te moede,
Op veld, als herder in 't onnozel ſchaapje hoede.
Zou ik met zulk een menſch verzoene, neen, o neen,
Die 't leeven heeft, van die ik lief had, afgeſneên, (den
Die hem nooit had misdaan, myn waarſte pand geſchon-
Waar wierd doodſchuldiger als deezen ooit gevonden.

GERASTUS.

Bezadig u Mevrouw, de Vorſt zyn magt is groot.

ISABELLA. (dood.

'k Leed door hem duizend doôn, 'k vrees voor geen eene
Indien ik Hydens was, ik zou om my te wreeken,
Dien eerelooze, en daar na myn zelf doorſteeken,
Dan was 't herdenken van myn deerlyk treurſpel uit.

GERASTUS.

't Zou ſchoonder voor u zyn, een Koninglyke bruid
Te weezen, dan veragt, in het gebergt te ſwerven.

ISA-

ISABELLA.

Ik ben al lang gewoon, de pragt van 't hof te derven.
„Maar wat verandering gevoel ik in myn hart,
„'t Gedenken aan myn zoon, maakt myne geest verwart,
„Zo ik de Vorst versmâ, en doof blyf voor zyn smeken,
„Dan zie ik myne Zoon, van Kroon, en Troon, verste-
FERDINAND. (ken.

Genade myn Prinses, of is myn leetu lust?

ISABELLA.

'k Vergeeft u, maar laat my weêr keeren in myn rust,
Geen Kroon, of Scepter kan aan Isabel behaagen.

FERDINAND.

'k Zal by die giften u een zuivre ziel opdraagen;
'k Herstel u in u staat, en uw verlooren eer,
Keert weeder in zyn plaats, ja 'k geef u alles weer,
Wat ik genomen heb, door onbehoorlyk minnen.

ISABELLA.

Hoe kan het mooglyk zyn, hoe breng ik my te binnen,
Door welk een middel, gy uw snode lust volbrogt.

FERDINAND.

Ik had uw Kamenier Lizaura, om gekogt,
Die uw geheimen wist, maar laat ons daar van swygen,
't Zal my genoeg zyn, zo 'k myn schoone mag verkrygen,
Die 'k twintig Jaren lang gezogt heb, zo ver de aard
Zig uitstrekt, ja Prinses, ik vond myn ziel beswaard.
Van die tyd af, dat ik de misdaad heb bedreven,
En twyffelt gy dan noch, om my de hand te geeven,
Als Bruid.

ISABELLA.

O neen myn Heer, 'k vertrouw u vorstlyk woord.

FERDINAND.

De Hemel die in 't eind my smeeken heeft verhoord,
Dank ik voor myn geluk, nu ik myn Isabelle,
Mag in haar Eer, en staat, en Koninkryk herstellen.

ISABELLA.

'k Ben dankbaar voor de gunst, die my werd aangeboôn.

FERDINAND.

'k Heb nu de moeder, och indien ik nu de zoon Kon

Kon vinden, 'k zou myn ryk, heel gaerne met hem deelen,
Of aan Iberië, door myne macht beveelen,
Om hem 't erkennen voor hun wettig Vorst en Heer.

ISABELLA.

Myn Vorst 'k heb een verzoek.

FERDINAND.

Gebie, wat wilt gy meer
Myn uitverkoorne Bruid, uw wil, is myn behaagen.

ISABELLA.

Dat die verzekerde, mag daatlyk zyn ontslagen,
Die my verlost heeft van het moordenaars geweld.

FERDINAND.

Myn lyfwacht.

SESDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, GERASTUS, LYFWACHT.

LYFWACHT.

Heer.

FERDINAND.

Dat hy in vryheid werd gestelt,
Die in verzekering, wierd door myn last genomen.

LYFWACHT.

Myn Vorst, het zal geschiên.

FERDINAND.

Wel aan ik zal dien vroomen
En wakkren jongeling beloonen voor zyn deugd.

ISABELLA.

De Vorst had nimmer in myn byzyn zig verheugd,
Had hy voor myn behoud, zyn lyf niet durven waagen.

ZEVENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GERASTUS.

HENRIK.

Heeft Ongerijë lust, de onschuldige te plaagen;

Ja zelf die geene, die door dapperheid en moet,
Dees Hooggeboorne Vrouw, heeft van de dood behoed?
Doch dank den Hemel, die my heeft op 't spoor gezonden
Om haar te vryden, voor 't geweld, van wreede honden;
'k Dacht dat de Koning zou beloonen deeze daad,
Maar 'k vind hier anders niet als wantrouw, spyt en haat.

FERDINAND.

Geen onverzaagder kwam my immermeer te vooren,
De moed van Schevola, schynt in dees knaap herbooren.
'k Zie in zyn Eed'le zwier, en 't Achtbare gelaat
Niet anders als 't geen aan een Prins behaaglyk staat.
Ei! zeg my doch, myn Lief, ik bid u, wie is deezen?
Wie mag dien jongen, zo vol moed en fierheid weezen,
Die zo getrouw voor u, zyn lyf heeft aangebôon?
Spreek zo het weezen mag, myn waarde.

ISABELLA.

't Is uw Zoon.

FERDINAND.

Myn Zoon Prinses!

ISABELLA.

ô Ja! myn Henrik kom hier nader,
Omhels den Koning, kus in deeze Vorst uw Vader.

HENRIK.

Myn Vader! Moeder is het waar het geen gy zegt?

ISABELLA.

ô Ja, myn kind, 'k heb u getrouwlyk onderregt.
Gy zyt ontsteld myn Vorst, bedaar u.

FERDINAND.

Och! myne oogen
Die twyfelen geensins. ô Hemel! uw vermoogen
Is onbegrypelyk, die 'k twintig jaaren kwyt
Geweest ben, vind ik weer te zaamen op een tyd.
Myn Zoon, myn erfgenaam, wat vreugd is 't u t'ontmoeten.

HENRIK.

Ik val eerbiedig aan uw Vorstelyke voeten,
En kus de hand van hem, die my ter waereld bragt.

FER-

FERDINAND.

Laat af, omhels my Zoon, 't is kwalyk in myn magt,
Zo is myn hart ontroerd om u te ontfangen.

GERASTUS.

't Weezen
Van u, en hem myn Vorst stemt over een.

FERDINAND.

Geen vreezen
Dat hy myn zoon niet is, bekommerd my, het bloed
Dat in myn aadren gloeid, en 't Vaderlyk gemoed,
Zyn myn getuygen.

GERASTUS.

Wat verandering, geen eeuwen,
Die in de boeken van verwonderinge schreeuwen
Zyn te gelyken, by dit wonderbaar geval,
Het geen Iberië, en Ongren heugen zal,
Zo lang de waereld staat. Myn Vorst hou my ten goeden,
Dat ik u zeegen wens met Bruid en Zoon; het woeden
Op uw gemoed, neemt nu een einde.

FERDINAND.

Ik bedank
Gerastus, Ongren zal de blyde bruilofts klank
Haast hooren; 'k meen in 't kort myn Isabel te leiden
Naar 't Echtaltaar.

GERASTUS.

Uw volk zal zig op 't hoogst verblyden
Als zy een Koningin zien treeden op den troon.

FERDINAND.

Verheug u nu met my, myn waarde Bruid, en Zoon.
'k Wil dat men jaarelyks, dees blyden dag zal vieren,
'k Zal door myn Koninkryk, al myn herauten stieren,
Die Isabella, voor hun wettige Vorstin,
Uit roepen zullen.

HENRIK.

Vorst, en Vader, zo uw zin
De myne was, 'k zou hier myn trouwe knegt ontbieden.

FERDINAND.

'k Geef u verlof myn Zoon, het zal terſtond geſchieden.
Myn dienaar.

PAGI *uit.*

Heer.

HENRIK.

Daar ſtaat voor in het Hofportaal;
Een man te wagten.

FERDINAND.

Breng hem by ons in de zaal.

HENRIK.

Zyn naam is Gillis.

PAGI.

Heer, wy volgen u begeeren,
Zo datelyk.

Pagi binnen.

FERDINAND.

Nu zal u geen tegen ſpoed meer deeren,
Myn waardige Iſabel, zo lang myn oogen 't ligt,
Aanſchouwen zullen.

ACHTSTE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GILLIS, GERASTUS.

HENRIK.

Heer, daar is hy die zyn pligt
Getrouwlyk voorſtond, toen het op myn Moeders leeven
Gemunt was.

FERDINAND.

'k Hoor gy zyt uw Heer getrouw gebleven,
Toen hy beſprongen wierd, van 't heiloos moord geſpan.

GILLIS.

Ik ben niet aârs gewoon, myn lieve goeje man,
Zou ik die vroome ziel zien voor myn oogen ſterven,
Ô Neen, ik liet my eer gelyk een brazem kerven,

Ja

Ja 'k zag my liever heel tot huspot hakken.

FERDINAND.

Weet,
Dat ik u loonen zal.

GILLIS.

Daar ben ik toe gereed,
Want hoor eens Koning lief, ik zeg 't niet om te mallen,
Al stond ik op myn hoofd, daar zou geen stuiver vallen.

FERDINAND.

Blyf aan myn hof.

HENRIK.

Doe als myn Vader u gebied.

GILLIS.

Is dat jou vader, by myn sian dat wist ik niet,
Dan meen je loof ik, hier te blyven met jou beyen?

HENRIK.

O ja voorzeeker.

GILLIS.

Kyk, dat mag ik heel wel leyen,
Maar zeg my, waar zal ik, ik armen drommel heen?

FERDINAND.

Hier blyven, by uw heer.

GILLIS.

Daar ben ik mê te vrêen:
Want ik geloof, dat ik de kost hier wel zal krygen,
Zo 'k maar de keuken wist te vinden.

HENRIK.

'k Raad u 't zwygen.

GILLIS.

Als ik maar te eeten heb zo ben ik wel te vreên.
Maar 'k wens je goeden dag, ik ga.

HENRIK.

Maar zeg waar heen?

GILLIS.

Waar? na de keuken, om te zien of de kapoenen (nen;
Haast gaar zyn, die ik wens braaf voor hun naars te zoe-

Je meent misschien dat ik de steur slagt, neen dat's mis,
Die leeven van den wind, ik daar wat te eeten is.

NEGENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GILLIS, GERASTUS, PAGI.

PAGI.

Myn vorst, op 't buitenhof daar staan verscheide boeren,
Die een gevangen, zo zy zeggen herwaarts voeren,
Die zwaar gewond is.

FERDINAND.

Voort brengt dien ontmenschten hier
?k Zal hem doen straffen, want dat heilloos monsterdier,
Acht ik niet waardig om op aarde meer te treeden.

ISABELLA.

Een nieuwe onsteltenis.

FERDINAND.

Myn lief hou u te vreeden,
Hy is de onsteltenis, van myn vorstin niet waard.

TIENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GILLIS, RIKARDO, GERASTUS, *Boeren.*

RICARDO.

Indien een misdaad ooit leedweezen heeft gebaard,
En innerlyk berouw myn Vorst, hier is die geenen,
Die gansch onwaardig is voor uwe troon verscheenen,
En duizend dooden sterft om 't geen hy heeft verricht,
Ik heb de menschlykheid verzaakt, en myne pligt
Vergeeten, toen ik my zo slinks liet overreeden,
Van mynen broeder, om dees dwaalweg in te treeden,
Ja als gedwongen. Och! verschoon my om myn kind,
Om myne dochter, noch onlangs van u bemind,
Om myne daaden die ik eertyds heb bedreeven,
Tot welstand van uw Ryk.

FER-

FERDINAND.

Zou ik u zulks vergeeven,
Dan was ik nimmermeer den naam van Koning waard;
Een heilloos monster heeft u mogelyk gebaard
En opgevoed, gy zyt een schrikdier in myne oogen,
'k Sturf eer, eer ik u in het leeven zou gedoogen.
Die deeze onnoosele gedoemd heeft tot de dood,
Wacht noch genâ....

ISABELLA.

Myn Vorst, ik vind 't verschil noch groot,
Wyl de aanslag is mislukt, laat hem genâ verwerven.

FERDINAND.

Hoe! is het mogelyk, die u op 't punt van sterven
Gebragt heeft, zoekt gy te behoeden; dit verzoek
Maakt my verlegen, 'k bid denk om den duistren hoek,
Daar men u dooden wou, myn waarde.

ISABELLA.

'k Weet de reeden
En 't regt gebieden, dat al wie komt te overtreeden
Met zyne wil, is zelf zo schuldig als die geen
Die 't kwaad volbragt heeft; maar dit sluit barmhertigheên
Niet buiten, 't welk de Vorst, als 't hem belieft kan toone
Aan wie hy wil.

FERDINAND.

Wel aan, 'k zal u voldoen myn Schoone;
Verrader, moordenaar, van alle deugd ontbloot,
Weet dat haar goedheid uw vlockwaarde schuld vergroot,
En niet verminderd, schoon zy toeleid op 't vergeeven,
Ga heen onmenschlyk mensch, ik schenk u 't eerloos leven.
Doch ban u eeuwig uit myn hof, en myn gebied.
Maak dat u niemant ooit op mynen bodem ziet.

RICARDO.

'k Bedank u eeuwig voor uw goedheid roem der Vrouwen,
Ik zal zo lang ik leef uw naam in waarde houwen.

ELFDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, GERASTUS, GILLIS.

ISABELLA.

'k Bedank den Koning, voor de gunſt aan my betoond.

FERDINAND.

Op uw verzoek Prinſes, heb ik den ſcheim verſchoond.
Maar Henrik, zeg my eens of gy met uw behaagen,
En zuivre meening ooit uw hart heb opgedraagen,
Aan eene ſchoone, ja zelf door verloofde trouw
U zelf verbonden?

HENRIK.

Ja heer Vader, geen berouw
Kan hier op volgen, want ik zal haar nooit verlaaten,
Ten zy myn Vader zulks gebied.

ISABELLA.

Zoud gy haar haaten
Myn zoon, met wien gy zyt van kindsbeen opgevoed,
Wiens Vader u zo lang getrouwlyk heeft behoed.
Hoe komt zyn Majeſteit, dit voorval doch te weeten?

FERDINAND.

Van niemant als haar zelf; zy heeft my nat bekreeten,
Haar harts geheim ontdekt, en looſde zugt op zugt,
Met veel verzeekring, hoe gy zaamen waard gevlugt;
't Geen haar beſluiten deed, door minnenyd verbolgen,
Werwaars gy heene toogt, u overal te volgen.

HENRIK.

Maar waar is dit geſchied heer Vader?

FERDINAND.

Hier ter ſtê.
Zo eeven.

ISABELLA.

Arme ſchaap.

HENRIK.

Dit maakt myn hart gedwê,

Zy

Zy zal ons zekerlyk gevolgd zyn.

ISABELLA.

Ja, haar zinnen,
Zyn spooreloos myn Heer, door 't al te heevig minnen,
Zy leeft niet zonder hem.

FERDINAND.

Zy is hier aan myn hof.
Ga Henrik haal haar hier.

HENRIK.

Ik ga met u verlof.

FERDINAND.

Gy moet wie dat gy zyt, een weinig noch verzwygen,
Zy zal door myn berigt daar van de kennis krygen.
Doe als ik heb gezegt myn zoon, ik ben gezint,
Om te onderzoeken, hoe getrouw zy u bemind.

TWAALFDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, GERASTUS.

ISABELLA.

Nu zal haar minnenyd, wel haast een einde neemen,
Zy stierf, indien men haar van Henrik, wou vervreemen.

FERDINAND.

Dit is myn meening niet, 'ze zyn elkander waard.
Graaf Rudolf, die voor ons zyn bloed nooit heeft gespaard,
Haar Vader, leefd by ons te waardig in gedagten,
Dat ik om mynen Zoon, zyn Dochter zou veragten.
Neen, 'k zie haar met vermaak verbonden in den egt.
Getrouwe liefde die hun harten zaamen hegt,
Die zal ik nimmermeer, door myn vermoogen scheiden,
Maar 'k zal hun saamen...

ISABELLA.

Vorst daar zynze met hun beiden.

DERTIENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, HENRIK, ANARDA, CECILIA, GILLIS, GERASTUS, PAGI.

HENRIK.

Eerbiedig knielen wy voor zyne majesteit.

ANARDA.

Wiens glori nimmer moet vermindren door den tyd.

FERDINAND.

Rys saamen op. Wel nu heb ik myn woord gehouwen,
Anarda, is 't u zin, om met myn zoon te trouwen?

ANARDA.

Uw zoon heer Koning, neen, 'k verlaat Lizardus niet,
Maar volg gehoorzaam, 't geen de liefde my gebied.
Ja zo ik met uw zoon uw Koningryk kon erven
Zo wilik liever met myn lief Lizardus sterven.

FERDINAND.

Ik kon onmooglyk, u voldoen door dees' trouw,
Terwyl Lizardus, is verbonden aan dees vrouw.

ANARDA.

O hemel!

HENRIK.

Wat is dit?

CECILIA.

Hoe raakt zy aan 't bedaaren?
Wat zal elendige, in het eind my wedervaaren?
Ach! myn meestres die sterft.

HENRIK

Zy heeft geen sterfens nood.

CECILIA.

Lizardus, voel haar hand, zy word zo koud als loot.

HENRIK.

Myn lief, stel u gerust.

ANARDA.

Neen Laura, is u nader,
'k Vervloek uw veinzery, voor eeuwig, snoô verraader,

Ver-

Vertrekken wy; ga voord Cecilia, 't is gedaan,
Weên droevige oogen, want gy hebt my 't eerst verraân.

FERDINAND.

Blyf waarde dochter, droog uw nathetraande wangen,
Gy zult Lizardus, of wel Henrik nu ontfangen
Gelyk met mynen zoon.

ANARDA.

Is 't waar?

HENRIK.

O ja myn bruid.

GILLES.

Wel voor de derdemaal zie ik myn oogen uit.
Hoe of het noch met my in't eind hier of zal loopen,
Tamboer, of Kapitein, dat staat noch voor my oopen,
Kryg ik de keur ik weet wel wat ik kiezen zal.
Indien 't maar niet en is, loop tuys, je hebt het al.

ISABELLA.

'k Omhels myn dochter.

ANARDA.

Hoe! myn lief is deeze uw moeder?

HENRIK.

O ja, zo waarlyk als uw vader myn behoeder
Geweest is.

ANARDA.

Zo ik ooit minnydig ben geweest,
Ik bid vergiffenis myn moeder.

GILLES.

Ik ben 't meest, (gen,
Daar mê geplaagd Mevrouw, wyl ik veel knuppel slaa-
Om uw jaloersheid, op myn lenden moest verdragen,
Wanneer ik zei dat heer Lizardus, niemant niet
Als u beminde.

CECILIA.

Ik beken het is geschied.

GILLES.

Daar deze snapster dan, met kragt kwam onderstooken,
Gelyk een heintje pik.

ISABELLA.

't Is alles afgebrooken,
Men voed na deeze nu geen kwâ gedagten meer.

FERDINAND.

Ga heen zeg aan den Raad, dat ik van hun begeer,
Dat zy te zaamen hier op 't ſpoedigſte verſchynen.

PAGI.

Myn vorſt het zal geſchiên.

VEERTIENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, ANARDA, HENRIK, GERASTUS.

FERDINAND.

Nu zal ons leet verdwynen
Myn uitverkoorne bruid, ik vind my heel getrooſt,
Nu 'k u gevonden heb met myn beminde krooſt.

VYFTIENDE TOONEEL.

FERDINAND, ISABELLA, ANARDA, HENRIK, GILLIS, GERASTUS, RAADSHEEREN, PAGI.

PAGI.

Den raad verſchynt, myn Vorſt.

EERSTE RAADSHEER.

Wy hadden niet vernoomen,
't Bevel zyns Majeſteit, of zyn aanſtonds gekoomen,
Om aan te hooren 't geen de Vorſt gebieden zal.

FERDINAND.

Ik heb aan u verhaald het wonderbaar geval,
Dat my bejegend is, gelêen een reeks van jaren,
Zie myn verloofde bruid, waar mê ik meen te paaren.
Gy Heeren ziet deze is 't, die nu op Ongrens troon,
Zal heerſchen nevens my; en dezen is myn zoon,
En wettige Erfgenaam, twee Koninglyke looten,
In 't ryk Iberiên, uit Vorſtlyk bloed geſprooten.
Erken hun waarde, 't werd u al van my geboôn.

ALLE

ALLE.

Lang leef de Koning, met zyn Koningin, en Zoon!

FERDINAND.

Maak alles vaardig om ons Huuwlyk te voltrekken,
Zo haast als 't mooglyk is, ik wil den tyd niet rekken,
Om pragtig met myn bruid, naar 't Echt altaar te treên,
Die van my werd ge-eerd bemind en aangebêen.
Wy gaan ten Tempel, om met dankbaarlyke klanken,
Voor ons geluk in 't eind den Hemel te bedanken.
En gy myn bruid, ontfang, uw zuivre deugd ten loon,
Een Scepter, voor dees ſtaf, en voor dees krans een Kroon.

EINDE.

Copye van de Privilegie.

DE Staten van Holland ende Weſtvrieſland doen te weten, alſoo ons vertoont is by de Regenten van het Burger Weeshuys ende Oude Mannenhuys der Stad Amſterdam, en, in die qualiteyt, te ſamen eygenaars, mitsgaders Regenten van den Schouburg aldaar, dat ſy, Supplianten, ſedert eenige Jaren hebbende gejouiſſeert van onſen Octroye of Privilegie van dato 21 Mai 1699. waar by wy aan hen Supplianten, in hun qualiteyt hadden gelieven te conſenteren, accorderen ende Octroyeren, dat ſy, gedurende den tyd van vyftien eerſt achter een volgende Jaren, de Wercken, die doenmaals ten dienſte van het Tooneel reets gedruckt waren, ende, van tyd tot tyd, nog vorder in het ligt gebracht, ende ten Tooneele gevoert ſoude werden, alleen ſoude mogen drukken, doen drukken, uytgeven ende verkopen, nu ondervonden, dat de Jaren, by het voorgemelde ons Octroy of Privilegie genaamt, op den 21 deezer Maand Mai was komen te expireren; ende dewyl de Supplianten ten meeſten dienſte van de Schouburg, (waar van hunne reſpective Godshuyſen onder andere mede moeſten werden geſubeenteert,) de voorgemelde Wercken, ſoo van Treurſpellen, Blyſpellen, Kluchten, als anders, die reets gedrukt en ten Tooneele gevoert waaren, of in het toekomende gedruckt, en ten Tooneele gevoert ſoude mogen werden, geerne alleen, gelyk voorheenen, ſouden blyven drukken, doen drukken, uytgeven en verkopen, ten eynde de ſelve Wercken, door het nadrukken van andere, haar luyſter, ſoo in taal, als ſpelkonſt, niet mogten komen te verlieſen, dog dat ſulks aan hen Supplianten, na de expiratie van het bovengemelde ons Octroy, en ſulks na den 21 Mai deezes Jaars 1714 niet gepermitteert ſoude weſen, ſoo vonden ſy Supplianten hun genootſaakt ſig te keeren tot ons, onderdanig verſoekende, dat wy aan hen Supplianten, in hare bovengemelde qualiteyt, geliefden te verleenen prolongatie van het voorſz. Octroy of Privilegie, omme de voorſz Wercken, ſoo van Treurſpellen, Blyſpellen, Kluchten als andere, reets gemaakt en ten Tooneele gevoert, en als nog in het ligt te brengen ende ten Tooneele te voeren, den tyd van vyftien eerſt achter een volgende Jaren, alleen te mogen drukken en verkopen, of te doen drukken en verkopen, met verbod aan allen andere op ſeeckere hoge penen, by ons daar tegen te ſtatueeren in communi forma; So is 't dat wy de ſaacke, ende 't voorſz verſoek overgemerckt hebbende, ende genegen weeſende, ter bede van de Supplianten, uyt onſe rechte weetenſchap, Souveraine magt en authoriteyt, deſelve Supplianten geconſenteert, geaccordeert ende geoctroyeert hebben, conſenteren, accorderen ende octroyeren, haar by deezen, dat ſy, gedurende den tyd van vyftien eerſt agter een volgende jaaren de voorſz. Wercken, ſoo van Treurſpellen, Blyſpellen, Kluchten als andere, reets gemaakt ende ten Tooneele gevoert, en als nog in het licht te brengen, ende ten Tooneele te voeren; binnen de voorſz. onze Lan-

Landen alleen fullen, by continuatie, mogen drucken, doen drukken, uytgeven en verkopen, verbiedende daerom allen en een ygelyk, de voorsz. Wercken, in 't geheel ofte ten deele, naar te drukken, ofte, elders naargedruckt, binnen den selven onsen lande te brengen, uyt te geven, ofte verkopen, op de verbeurte van alle de naargedruckte, ingebragte, ofte verkogte exemplaren, ende een boete van drie honderd guldens, daar en boven, te verbeuren, te appliceren een darde part voor den Officier, die de calangie doen sal, een darde part voor den Armen der Plaatsen daar 't casus voorvallen sal, ende het resterende darde part voor de Supplianten, alles in dien verstande, dat wy de Supplianten met desen onsen Octroye alleen willende gratificeren tot verhoedinge van hare schade door het nadrukken van de voorsz. Wercken, daar door in genigen deele verstaan den inhoude van dien te authoriseren, ofte te advouëren, ende, veel min de selve onder onse Protextie en de bescherminge eenig meerder credit, aansien, of reputatie te geven, nemaar de Supplianten in cas daar inne iets onbehoorlyks soude influeren, alle het selve tot haren laste sullen gehouden wesen te verantwoorden, tot dien eynde wel expresselijk begeerende, dat by aldien sy dese onse Octroye, voor de voorsz. Wercken sullen willen stellen, daar van geen geabbrevieerde ofte gecontraheerde mentie sullen mogen maken, nemaar gehouden sullen wesen het selve Octroy in 't geheel, en sonder eenige Omissie, daar voor te drukken, ofte te doen drukken, ende dat sy gehouden sullen syn een exemplaer van de voorsz. Wercken, gebonden en wel geconditioneert, te brengen in de Bibliotheecq van onse Universiteyt tot Leyden, ende daar van behoorlyk te doen blyken, alles op pœne van het effect van dien te verliesen, ende ten eynde de Supplianten desen onsen Octroye ende consente mogen genieten als naar behooren, lasten wy allen ende een ygelyk, die 't aangaan mag, dat sy de Supplianten van den inhoude van desen doen lasten ende gedogen, rustelyk, vredelyk, ende volkomentlyk genieten ende gebruycken, ceesserende alle belet ter contrariegedaan. Gedaan in den Hage, onder onsen grote Zegele, hier aan doen hangen op den drie en twintigsten Mai, in 't Jaer onses Heer en Zaligmakers, seventien honderd en veertien.

A. HEINSIUS.

Ter ordonnantie van de Staten

SIMON van BEAUMONT.

De Regenten van 't Wees-en Oude Mannenhuis hebben, in hunne voorsz. qualiteit, het recht van deeze Privilegie voor ISABELLA PRINSESSE VAN IBERIE, HOF EN LANDSPEL, vergund aan de Erfg. van *J. Lescailje* en *Dirk Rank*.

In Amsteldam, den 26 November, 1719.

119846/